

Tarafe'nin Hayatı, Şairliği ve Şiirlerinde Medih

Tarafah's Life, Poetry and the Praise in His Poems

Dr. Öğr. Üyesi Sedat Tuna

Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü
Assist. Prof., Ordu University Faculty of Theology Department of Basic Islamic Sciences, Ordu, Türkiye.
tuna.sedat52@gmail.com

 0000-0001-2345-6789

Makale Bilgisi / Article Information

Geliş Tarihi / Received	Makale Türü / Article Type	Kabul Tarihi / Accepted	Yayın Tarihi / Published
28 Aralık / December 2021	Araştırma Makalesi / Research Article	12 Mart / March 2022	15 Mart / March 2022

Atıf Bilgisi / Cite as:

Tuna, Sedat. "Tarafe'nin Hayatı Şairliği ve Şiirlerinde Medih", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Mart 2022), 442-470.
<http://doi.org/1051702/esoguifd.1049980>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by least two referees and scanned via a plagiarism software.

Copyright © Published by Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi /Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Theology Bütün hakları saklıdır. / All right reserved. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esoguifd>

CC BY-NC 4.0 This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Etik Beyanı / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu, yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği ve bu araştırmanın desteklenmesi için herhangi bir dış fon almadıkları yazar tarafından beyan olunur / It is declared by the author that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study; that all the sources used have been properly cited; that no external funding was received in support of the research.

Tarafe'nin Hayatı, Şairliği ve Şiirlerinde Medih

Öz ▶ Tarafe b. 'Abd el-Bekrî, Câhiliye Dönemi'nin meşhur şairlerinden biridir ve İmruülkays'tan sonra şiir kalitesi yönüyle ikinci sırada yer alır. Asıl ismi 'Amr olup doğum tarihi de ölüm tarihi de net olarak bilinmemektedir. Tarafe de bazı Câhiliye Dönemi şairleri gibi lakabını inşâd ettiği şiirinin bir mısrasında kullandığı bir kelimedenden almıştır. Yetim büyümüş, fakir ama onurlu bir hayat sürmüş, deve çobanlığı yapmış ve ilk şiirini daha yedi yaşındayken amcasıyla çıktığı yolculukta inşâd etmiştir. Hiçbir şeye aldırış etmeyen, cesareti ve usta at biniciliğiyle övünen, kavmi arasında kendisine güvenen ve saygınlığı olan birisiydi. Küstahça davranan ve her türlü zevki mübah gören, içki müptelası bir kişiliğe sahipti. Tarafe'nin divanı hiciv, vasıf, fahr ve hamaset konulu şiirlerden oluşur. Şiirleri, mütekaddimûn nahivciler tarafından nahiv kurallarının tespit edilmesinde şâhit gösterilmiştir. Hîre hükümdarı 'Amr b. Hind'in verdiği emirle gençliğinin baharında yapmış olduğu hiciv sebebiyle öldürülmüştür. Bu çalışmada Tarafe'nin hayatından anekdotlara ve sayısı çok az olan medih şiirlerinden örneklerle yer vermeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Edebiyatı, Câhiliye Dönemi, 'Amr b. Hind, Muallaka, Medih.

Tarafah's Life, Poetry and the Praise in His Poems

Abstract ▶ Tarafah ibn al 'Abd was one of the famous poets of the Jahiliyya Period and takes the second place just after Imru' al-Qays in terms of poetry quality. While his true name is 'Amr, his birth and death dates remain unclear. The poets in the Jahiliyya Period took their nicknames after a word they used in one of their poems. Similarly, Tarafah took his nickname after a word he used in one of his poems. He grew up as an orphan, lived a poor but honorable life, herded camels and wrote his first poem on a journey he went on with his uncle. He has a drunkard, extremely carefree and self-confident among his tribe personality that boasts with his courage and horsemanship. His anthology consists of poems that satirize, describe, praise something or someone. His poems were used as witnesses by the first arabic linguistics in determining the rules of grammar discipline. He was executed at a very young age because of his satiric poems by the order of 'Amr b. Hind. In this paper, we tried to exemplify his low-numbered praise poems and anecdotes from his life.

Keywords: Arabic Language and Literature, The Jahiliyya Period, 'Amr b. Hind, The Mu'allaka Praise.

Giriş

Arapların İslâm öncesi dönemine “Câhiliye Dönemi”¹, bu dönemde yaşayan şairlerin şiirleri için “Câhiliye Şiiri” ifadesi kullanılır.² Arapların “el-Âdaâbü'r-rafia” diye zikrettikleri güzel sanatlardan biri de şiirdir. Şiir ruhun lisanıdır.³ Şiir, istiare ve betimlemelere dayanan; kafiye ve vezinde bir araya gelen farklı bölümlerden oluşan; her bölümün kendinden öncesinden ve sonrasından amaç noktasında bağımsız olduğu; Arapların şiire özgü anlatma biçimi üzerine inşâ edilen bir ilimdir. Araplara göre şiir, vezinli ve kafiyeli sözden ibarettir. Öyle olmazsa şiir sayılmaz. Şiir doğru bir tabiat

¹ Halîl b. Ahmed, *Kitâbü'l-ayn*, thk. Abdülhamid el-Hindâvî (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1424/2003), 1/270.

² Nihad M. Çetin, *Eski Arap Şiiri* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1973), 4.

³ Bağdatlı Müderris-zâde Mehmet Fehmi, *Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye*, haz. İsmail Araz (Ankara: Fecr Yayınları, 2021), 2/259.

ve dürüst bir aruz bilgisinin bir araya gelmesinden ortaya çıkan vezinli sözdür.⁴ Araplarda hassas ve çabuk öfkelenen bir kavim olmak, daima saf, parlak bir semanın temasına dalmak, zaman ve mekân itibarıyla tabiatı araştırmaya müsait bulunmak gibi şairlik için gerekli sebeplerin birçoğu mevcuttur.

Bunun yanı sıra lisanlarında kafiyeyle kolaylaştıran müteradiflerin çok olması, işaret ve kinayelerin mebzuliyeti hasebiyle şiir, Araplar için bir hissi tabii addolunabilir.⁵ Hepsinden öte Araplar şairlik ruhuna sahiptiler.⁶

Câhiliye şiiri; Câhiliye Dönemi'nde inşâ edilen şiir, Arap toplumundaki yerini ve önemini göstermek için kullanılan bir terimdir. Bazı müellifler, Arapların bütün bilgilerini içine alan, bunları muhafaza eden ve daima başvurdukları şiire "dîvânü'l-Arab" veya "dîvânü ilmi'l-Arab" adını vermişlerdir.⁷ Arap yaşantısının aynası; âdetlerinin, geleneklerinin ve darbımesellerinin betimlemesiydi. Yine Câhiliye şiirinde sanatsal zevklerin, güzel hoş betimlemelerin, ilhama dayanan ince anlamların bulunması sebebiyle haklı olarak Arap şiirinin bu dönemde zirvede olduğu kabul edilir.⁸

Araplar, şiire önem verdiği kadar şaire de aynı ölçüde değer verirdi. Şairler bir reis, âlim, kumandan, diplomat, hâkim ve hakemdi. Bir şair, bir kaside ile kabilesi için yüksek bir mevki tesis eder, bir beyitle de başka bir kabilenin iftihar ettiği konumunu yıkardı. Kabile çıkardığı şairle övünür; kabileden bir şair yetişince onun şerefine ziyafetler verilir, tebrikler kabul edilirdi.⁹ Şiir, savaşlarda savaş ekipmanlarından ve savaşanlardan daha etkili bir silahtı. Çünkü şairin inşâ edip savaş esnasında okuduğu şiirinin meydana getirdiği psikolojik güç ve ruhla savaşta ya galip gelinir ya da mağlup olunurdu.¹⁰

Tarafe, İslâm öncesinin en meşhur şairlerinden birisi olmasına ve Araplar arasında akademik alanda araştırma yapanların yoğun ilgisine karşın, Türkiye'de ve batı ülkelerinde onun hakkında yürütülen çalışmaların son derece sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Bu alanda, Nevzat H. Yanık'ın *Tarafe'nin Öldürülmesi*¹¹, Abdullah Bedeva'nın *Tarafe b. el-'Abd'in Şiirlerinde Hikmet*¹² ve Sedat Tuna'nın

⁴ İbn Haldûn, *Mukaddime*, thk. Abdullah Muhammed ed-Dervîş (Dımaşk: Dâr Yârib, 1425/2004), 2/400.

⁵ Mehmet Fehmi, *Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye*, 2/275.

⁶ Ahmed Hasan ez-Zebîdî, *Tarihü'l edebi'l-Arabî* (Mısır: Dâru'n-Nahda, ts.), 30

⁷ Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh el-Kurtubî, *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân* (Beirut: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006), 12/332.

⁸ Yahya el-Cubûrî, *eş-Şi'ru'l-Câhili hasâisuhu ve funûnuhû* (Beirut: Müessesetü'r-Risâle, 1407/1986), 121.

⁹ Mehmet Fehmi, *Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye*, 1/252.

¹⁰ Kenan Demirayak, *Arap Edebiyat Tarihi-I: Cahiliye Dönemi* (Erzurum: Fenomen Yayınları, 2017), 73

¹¹ Nevzat H. Yanık, "Tarafe'nin Öldürülmesi", *Doğu Esintileri*, 5/2 (2016), 69-86.

¹² Abdullah Bedeva, "Tarafe b. el-'Abd'in Şiirlerinde Hikmet", *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5/9 (Haziran 2017), 219-242.

*Tarafe'nin Şiirlerinde Hiciv*¹³ adlı özgün makale çalışmaları mevcuttur. Ayrıca Esat Ayyıldız'ın *Klasik Arap Şiirinde Emevî Dönemine Kadar Hiciv* adlı eserinde, Tarafe'nin hayatı, edebî kişiliği, hiciv şairliği ve hiciv kasideleri müstakil bölümler halinde ele alınmıştır.¹⁴ Kenan Demirayak, *Arap Edebiyatı Tarihi* serisindeki Câhiliye Dönemine ilişkin kitabında Tarafe'nin hayatına dair bilgiler aktarmış ve muallakasından seçtiği bazı beyitleri tercüme etmiştir.¹⁵ Ayrıca Nurettin Ceviz, Kenan Demirayak ve Nevzat H. Yanık tarafından hazırlanan *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları* adlı kitap çalışmasının içerisinde, Tarafe'nin meşhur muallakasının Türkçe tercümesi eksiksiz şekilde yer almaktadır.¹⁶ Milli Eğitim Bakanlığı tarafından neşredilen 1979 tarihli İslam Ansiklopedisi'nde, *Tarafa* maddesi, merhum Nihad M. Çetin tarafından kaleme alınmıştır.¹⁷ Türkiye Diyanet Vakfı tarafından neşredilen İslâm Ansiklopedisi'ndeki *Tarafe b. Abd* maddesi ise Emrullah İşler tarafından telif edilmiştir.¹⁸

Bizim makale çalışmamızda ise önceki araştırmalardan farklı olarak Tarafe b. Abd'in methiye şairliğinin tetkiki hedeflenmektedir. Bu doğrultuda birincil kaynak olarak Tarafe'nin kendi öz mirasından, yani divanındaki övgü şiirlerinden istifade edilecek ve ortaya atılan savları delillendirmek amacıyla dizelerinden bazı örnekler sunulacaktır. Konuya ilişkin yararlandığımız tarihî ve edebî kaynakların yanı sıra alandaki güncel çalışmalardan da istifade edilecektir.

1. Tarafe'nin Dünyaya Geldiği Çevre ve Kabilesi

Tarafe Bahreynlidir.¹⁹ Bahreyn, Hint Okyanusu sahilinde Basra ve Umman arasında birkaç şehri kapsayan bölgedir. Bahreyn'in badiyelerinde Abdülkays, Bekr b. Vâil ve Temîm kabilelerinden yaşayan halklar vardı. Hz. Peygamber (a.s.), İmâd el-Hadramî'yi (öl. 21/642) İslâmiyet'i anlatmak ve Müslüman olmayanlardan cizye almak için h. 630 yılında Bahreyn ve Umman'a göndermişlerdi.²⁰

Bahreyn'in büyük şehri Hecer'di. Muhârib b. Abdi'l-Kays'ın panayırları da burada kurulur ve Diyârırebâ'a da fasih Arapça konuşulurdu.²¹ Diyârırebâ, Câhiliye Dönemi şairlerinin merkezi durumundaydı ve muhtemelen Arap şiiri buradan yayılmıştı.²²

¹³ Sedat Tuna, "Tarafe'nin Şiirlerinde Hiciv", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11/3 (Kasım 2021), 893-928.

¹⁴ Esat Ayyıldız, *Klasik Arap Şiirinde Emevî Dönemine Kadar Hiciv* (Ankara: Gece Kitaplığı, 2020), 231-344.

¹⁵ Kenan Demirayak, *Arap Edebiyatı Tarihi-I: Cahiliye Dönemi*, 195-203.

¹⁶ Kenan Demirayak vd., *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010), 51-79.

¹⁷ Nihad M. Çetin, "Tarafa", *İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi, 1979), 11/766-767.

¹⁸ Emrullah İşler, "Tarafe b. Abd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/14.

¹⁹ Mehmet Fehmi, *Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye*, 2/582.

²⁰ Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî el-Bağdâdî er-Rûmî, *Mu'cemü'l-büldân* (Lübnan: Dâru Sâdır, 1397/1977), 1/347.

²¹ Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî el-Bağdâdî er-Rûmî, *Sıfatü cezîreti'l-Arab*, thk. Muhammed b. Ali (Sana: Mektebetü'l-İrşâd, 1410/1990), 249-250.

²² F. Krenkow, *Dâ'iratü'l-ma'ârifî'l-İslâmî* (b.y.: 1418/1998), 6839.

Irak'ın Câhiliye Dönemi'ndeki en önemli şehirlerinden biri olan Hîre coğrafi konum itibariyle bugün Irak'ın güneyinde bulunan Kûfe ve Necef şehirlerinin yakınında yer almaktaydı.²³ Mazdeistler, Maniheistler, Hristiyanlar, Putperestler ve Mecûsîler bu bölgede hâkim güçlerdi. Lahmî hükümdarları edebiyatçılara ve şairlere kol kanat gererek onlara yardım ederlerdi. Bu sebepten olsa gerek Abîd b. Ebras (öl. 555), Tarafe ve Nâbiga (öl. 604) gibi dönemin tanınmış şairleri Hîre'ye gelmiş ve hükümdarın sarayında büyük iltifata mazhar olmuşlardı. Hükümdarların şairlere iltifat etmeleri Câhiliye Dönemi Arap şiirinin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştı.²⁴ Bütün bu zahiri etkenlerin bu bölgede yaşayanların özellikle de Tarafe'nin düşünce yapısını ve hayata bakış açısını etkilemesi gayet normaldi.²⁵

Tarafe'nin kabilesi olan Rebîa'ya mensup meşhur şairler; Mühelhil (öl. 525), Sâd b. Mâlik, 'Amr b. Kamîe, muallaka şairi Ebû Ubeyde el-Bekrî (öl. 570), Cerîr b. Abdilmesîh b. Abdillâh b. Yezd ed-Dubâî (öl. 569), Meymûn b. Kays el-A'şâ, (öl. 7/629) ve el-Müseyyeb b. Ales'dir.²⁶

Tarafe, kabilesi Rebîa'yı inşâd ettiği şu şiirinde zikreder:

1- وَتَفَرَّعْنَا مِنْ ابْنَيْ وَائِلٍ
2- مِنْ بَنِي بَكْرِ إِذَا مَا نُسِبُ
هَامَةَ الْعِزِّ وَخُرْطُومَ الْكَرْمِ
وَبَنِي تَغْلِبَ ضَرَّابِي الْبُهَمِ²⁷

1. "Türedik şerefîn zirvesi ve cömertliğin öncüsü olan Vâil'in iki oğlundan.

2. Soylar²⁸ sayıldığında, güçlü savaşçılara kılıçla vuran Bekr oğullarından ve Tağlib oğullarından..."

2. Tarafe'nin İsmi, Nesebi, Lakabı, Künyesi ve Aile Efradı

Tarafe ('Amr) b. el-'Abd b. Sufyân²⁹ b. Sa'd b. Mâlik b. Dubey'a b. Kays b. Sa'lebe³⁰ b. 'Ukâbe b. Sa'b b. Alî b. Bekr b. Vâil³¹ b. Kâsit b. Hîn b. Efsâ b. Du'miyy b. Cedîle b. Esed b. Rabîa b. Nizâr b.

²³ İbn Havkal, *Sûretü'l-arz* (Beyrut: Dâru Mektebetü'l-Hayat, 1996), 215.

²⁴ Rûmî, *Sıfatü cezîretü'l-Arab*, 250.

²⁵ Ebû'l-Haccâc Yûsuf b. Süleymân b. İsâ el-A'lem eş-Şentemerî en-Nahvî, *Şerhu's-şu'arâ'i's-sitte* (Dâru'l-Afki'l-Cedîde, 1403/1983), 7.

²⁶ Ebû Abdillâh Muhammed b. Sellâm b. Ubeydillâh b. Sâlim el-Cumahî el-Basrî, *Tabakâtü fuhûli's-şu'arâ* (Cidde: Dâru'l-Medenî, ts.), 40.

²⁷ Abdurrahman el-Mustâvî, *Divân Tarafe b. 'Abd* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1424/2003), 84.

²⁸ Arap soylarını kastetmektedir.

²⁹ Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî, *eş-Şi'r ve's-şu'arâ*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir (Kahire: Dâru'l-Ma'rife, 1982), 185.

³⁰ Cumahî, *Tabakâtü fuhûli's-şu'arâ*, 137; Ebû Ubeydillâh Muhammed b. İmrân b. Mûsâ b. Saîd el-Merzübânî el-Horasânî el-Bağdâdî, *Mu'cemü's-şu'arâ*, thk. Farûk Eslîm (Lübnan: Dâru Sâdır, 1425/2005), 21.

³¹ Abdülkâdir b. Ömer b. Bâyezîd el-Bağdâdî, *Hizânetü'l-edeb* (Kahire: Mektebetü Hancî, 1418/1997), 2/419; Ebû Zeyd el-Kureşî, *Cemheretü eş'âri'l-Arab* (Kahire: Dâru'n-Nehdati Mısır, 1981), 304.

Ma'add b.'Adnân.³²

Araştırmacılar şairin asıl isminin 'Amr³³ olduğunda ittifak etmişlerdir. Ancak es-**Sükkerî** (öl. 275/888), şairin isminin 'Ubeyd olduğunu söylemiştir. İsmi Ma'bed olduğu da söylenmiştir.³⁴ Ancak Ma'bed, Tarafe'nin değil kardeşinin ismidir.³⁵

Câhiliye Dönemi'ndeki şairler lakaplarını inşâd ettikleri şiirlerinin bir mısrasında geçen kelimeden alırlardı. Tarafe de lakabını inşâd ettiği şiirinin bir mısrasında³⁶ geçen, sözlükte "ılgın ağacı"³⁷ anlamına gelen "طرفة" kelimesinden almıştır. Asıl ismi olan 'Amr ile değil lakabı olan Tarafe ile şöhret bulmuştur: (Basît)

لَا تَعْجَلَا بِالْبُكَاءِ الْيَوْمَ مُطَرِّفًا وَلَا أَمِيرِيكُمْ بِالدَّارِ إِذْ وَقَفَا³⁸

"Bugün kirpiklerini kırpıştırarak ağlamada acele etmeyin; (başında) durduğu zamanda öğütlerinizde (acele etmeyin)."³⁹

Tarafe'nin künyesi hakkında da görüş birliğine varılamamıştır. **Merzübânî**, (öl.384/994) künyesinin Ebû İshak; İbn **Düreyd** (öl. 321/933) Ebû 'Amr,⁴⁰ Amr el-Bekrî ise Ebû 'Amr olduğunu söylemiştir.⁴¹

³² Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım b. Muhammed el-Enbârî, *Şerhu'l-kasâ'idi's-seb'î't-tivâli'l-Câhiliyyât*, thk. Abdüsselam Hârûn (Kahire: Dâru'l-Ma'rife, 1993), 117; Ebû Abdillâh Hüseyin b. Ahmed ez-Zevzenî, *Şerhu'l-mu'allakâti's-seb*, thk. Lecinetü't Tahkik fi'd Dâri'l Âlemiyye (Beyrut: ed-Dâru'l-Âlemiyye, 1983), 42; Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Alî b. Muhammed el-Hatîb et-Tebrîzî, *Şerhu'l-kasâ'idi (Mu'allakâti)'l-aşr* (Beyrut: el-Matbaatü'l-Müniriyye, 1352), 55. Daha geniş bilgi için bk. Müberred, *Nesebü 'Adnân ve Kahtân*.

³³ İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-şu'arâ*, 188.

³⁴ Merzübânî, *Mu'cemü's-şu'arâ*, 21.

³⁵ Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî el-Kurtubî, *Cemheretü ensâbi'l-Arab*, thk. Abdüsselam Muhammed Hârûn (Kahire: Dâru'l-Maârif, tr.), 320.

³⁶ İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-şu'arâ*, 188.

³⁷ Ebû'l-Fadl Cemâliüddîn İbn Manzûr, "طرفة", *Lisânü'l-'Arab* (Beyrut: Dâru Sâdir, ts.), 9/220.

³⁸ Sâmi Mekki el-Ânî, *Mûcemü elkâbi's-şu'arâ* (Dubai: Mektebetü'l-Fellâh, 1402/1982), 140; Abdurrahîm b. Abdurrahmân b. Ahmed el Abbâsî, *Şerhi şevâhidi't-telhîs: Me'âhidü't-tensîs*, thk. Muhyiddîn Abdülhamid (Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, ts.), 1/364.

³⁹ Câhiliye şiirinde şair kasidesine, yanında bulunan gerçek ya da hayali iki arkadaşıyla sevgilisinin yurdunu ziyaretinden bahseder ve arkadaşlarından orada durmalarını, oradaki izlere bakıp ağlamalarını ister, onlar da ona öğüt vererek teselli etmeye çalışırlar. Beyitte şair kendisine üçüncü şahıs zamiriyle işaret ederek arkadaşlarının kendisini ağlamaya teşvik etmemelerini ve öğüt vermemelerini istemektedir.

⁴⁰ Merzübânî, *Mu'cemü's-şu'arâ*, 21.

⁴¹ Abdullâh b. Abdilazîz b. Muhammed b. Eyyûb b. 'Amr el-Bekrî el-Endelüsî, *Simtü'l-le'âlî fi şerhi emâli'l-Kâlî*, thk. Abdülaziz el Meymenî (Kahire: Tasvîru Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1354/1935), 1/319.

Tarafe'nin babası Bekr b. Vâil kabilesinden şair el-'Abd b. Süfyân, annesi Verde bint Katâde, kız kardeşi Hırnık,⁴² dayısı Mütelemmis lakaplı Cerîr b. Yezd ed-Dubaî, amcası Murakkış el-Asgar⁴³ (öl.560), babasının amcası Murakkış el-Ekber⁴⁴ (öl.552) ve anne tarafından dedesi 'Amr b. Kamîa (öl. 560) şairdiler.⁴⁵ Erkek kardeşleri Ma'bed ile Hâlid'dir.⁴⁶

Tarafe, inşâd ettiği şiirinin şu mısraında kardeşi Ma'bed'i zikreder:

عَلَى غَيْرِ شَيْءٍ (ذَنْبٍ) فَلْتُهُ غَيْرَ أَنِّي
نَشَدْتُ فَلَمْ أَغْفِلْ حَمُولَةَ مَعْبِدٍ⁴⁷.

“O beni söylemediğim bir söz nedeniyle kınıyor.

Oysa tek suçum kardeşim kendisinden, Ma'bed'in yitik develerini istemem ve göz yummamamdır.”⁴⁸

Tarafe'nin doğum ve ölüm tarihleri hakkında net bir bilgiye sahip değiliz. Araştırmacılar bu konuda birbirine yakın doğum ve ölüm tarihleri öne sürmüşlerdir. Yakın dönem tarihçileri ve edebiyatçıları, Tarafe'nin doğum ve ölüm tarihi hakkında saptamalar yapmışlardır. Bazı araştırmacılar tahmini olarak 538-564 yılları arasında yaşadığını kabul etseler de 543-569 yılları arasında yaşadığını kabul edenler de olmuştur. Yine ölüm tarihinin 552, 564 ve 560 yıllarından biri olabileceği de söylenmiştir.⁴⁹ İskender Âgâ Abkâryûs, Tarafe'nin İslâm zuhur etmeden yaklaşık 70 sene önce öldüğünü belirtmiştir.⁵⁰

Tarafe, gençliğinin baharında yirmili yaşlarında Hîre hükümdarı 'Amr b. Hind'in verdiği emirle öldürülmüştü.⁵¹ Kız kardeşi Hırnık, genç yaşta öldürülen kardeşi için mersiye inşâd etmişti:

1- عَدَدْنَا لَهُ خَمْسًا وَعِشْرِينَ حِجَّةً فَلَمَّا
تَوَقَّأَهَا اسْتَوَى سَيِّدًا ضَحْمًا
2- فُجِعْنَا بِهِ لَمَّا انْتَبَرْنَا إِيَّاهُ
عَلَى خَيْرِ حَالٍ لَا وَلِيدًا وَلَا قَحْمًا⁵²

1.“Biz ona yirmi beş yıl saydık. O süreyi tamamlayınca olgun bir beyefendi oldu;

2. En iyi şekilde onun delikanlı olarak gelmesini beklerken ölümü ile yıkıldık.”

⁴² Kureşî, Cemheretü eş'âri'l-Arab, 96.

⁴³ Ebü'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî el- İsfahânî, el-Egânî (Beyrut: Dâru-İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1986), 5/381.

⁴⁴ İsfahânî, el-Egânî, 5/376.

⁴⁵ Muhammed Ali Hâşimî, Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh (Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmî,1407/1987), 42.

⁴⁶ İşler, “Tarafe b. 'Abd”, 40//14.

⁴⁷ Mustâvî, Divân Tarafe b. 'Abd, 35.

⁴⁸ Demirayak vd., Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları, 59.

⁴⁹ Hâşimî, Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh, 42.

⁵⁰ İskender Âgâ Abkâryûs, Ravzatü'l-edeb fi tabakâti şu'arâ'i'l-Arab (Beyrut: y.y., 1958), 186.

⁵¹ Bağdâdî, Hizânetü'l-edeb, 2/419.

⁵² Şentemerî, Şerhu's-şu'arâ'i's-sitte, 2/ 9.

Hırnık'ın inşâd ettiği bu mersiyesine göre Tarafe'nin doğum tarihi yaklaşık olarak milâdî 540, tercih edilen görüşe göre ise yaşadığı zaman dilimi milâdî 540 ile 565 yılları arasındadır.⁵³

Hırnık'ın mersiyesinde geçen "خَمْسًا وَعِشْرِينَ حِجَّةً" -25 yıl- ifadesine uygun olarak Tarafe'ye "İbnü'l-işrîn"⁵⁴ Yirmilik Delikanlı veya genç yaşında öldürülmesi sebebiyle "el-Gulâmü'l-katîl"⁵⁵ ismi verilmiş fakat "İbnü'l-işrîn" ismiyle daha fazla anılmıştır.⁵⁶

3. Çocukluğu ve Gençliği

Tarafe henüz yedi yaşındayken amcası beraber bir yolculuğa çıkar. Amcası bir su kıyısına yerleşir, Tarafe ise Ma'mer denilen mevkide çayır kuşlarına tuzak kurar. Tarafe kuşları avlamak için akşama kadar bekler fakat kuşlar tuzağa düşmez. Akşam olunca kuşları avlamak için kurduğu tuzağı kaldırır. Ma'mer'den ayrılırken tarla kuşlarının yerdeki taneleri topladığını görünce⁵⁷ şöyle söyler: (Recez)

1. يَا لَكَ مِنْ قُبْرَةٍ بِمَعْمَرٍ
2. وَتَقْرِي مَا شِئْتِ أَنْ تُنْقِرِي
3. وَرُفِعَ الْفُحْ فَمَاذَا تَحْذَرِي
خَلَا لَكَ الْجَوْ فَبَيْضِي وَإِصْفَرِي
قَدْ ذَهَبَ الصِّيَادُ عَنْكَ فَأَبْشِرِي
لَا بُدَّ يَوْمًا أَنْ تُصَادِي فَاصْبِرِي⁵⁸

1. "Ma'mer'deki tarla kuşu hayret sana, ortam sana kaldı, öt ve yumurtla.

2. Gagana eşle dilediğin yeri, sevin, avcı bırakıp gitti seni.

3. Tuzak kaldırıldı senden, neden sakınıyorsun? Günün birinde kesinlikle avlanacaksın, sabret hele."

Tarafe'nin inşâd ettiği ilk şiirinde kullandığı "خَلَا لَكَ الْجَوْ فَبَيْضِي وَإِصْفَرِي" ifadesi arzu ettiği şeye kavuşan kişi için darbimesel olarak kullanılır. Hz. Hüseyin, Irak'a doğru hareket ederken İbn Abbas'ın (öl.68), İbn Zübeyr'e (öl. 73) dediği rivayet olunur.⁵⁹

Daha çocuk yaşta sahip olduğu üstün özellikleri ve yaratılışında var olan gücü, Tarafe'nin edebî meyvelere dönüştürdüğünü görürüz. Daha çocukluk yıllarındaki edebî meyveleri kendisini mükemmel şairler kategorisine yükseltmiştir.⁶⁰ Cumahî (öl.231/846), Tarafe'nin "Câhiliye Dönemi şairleri arasında dördüncü tabakada"⁶¹ olduğunu kabul etmiştir.

⁵³ Şentemerî, Şerhu'ş-şu'arâ'i's-sitte, 2/ 9-10.

⁵⁴ İbn Kuteybe, eş-Şi'r ve'ş-şu'arâ, 188; Endelüsî, Simtû'l-le'âlî fi şerhi emâli'l-Kâlî ,1/319.

⁵⁵ Cumahî, Tabakâtü fuhûli'ş-şu'arâ, 54.

⁵⁶ Hâşimî, Tarafe b. 'Abd hayatih ve şiruh, 42.

⁵⁷ İbn Kuteybe, eş-Şi'r ve'ş-şu'arâ, 188.

⁵⁸ Mustâvî, Divân Tarafe b. 'Abd, 43.

⁵⁹ Mehmet Fehmi, Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye, 584.

⁶⁰ Atiyye, el-Edebü'l Arabî ve târihuhû fi'l asrî'l Câhilî, 265.

⁶¹ Cumahî, Tabakâtü fuhûli'ş-şu'arâ, 40.

Tarafe, babası el-'Abd b. Süfyân'ı daha çocuk yaşta kaybetmiş, amcaları da ona sahip çıkmamış, babasından kalan mirastan kendisinin ve annesi Verde'nin payına düşeni vermemiş ve onları mağdur etmişlerdi.⁶² Bu haksızlık karşısında Tarafe, miras paylaşımını reddeden amcalarına karşı hiciv silahını doğrultmuştur: (Kâmil)

صَعْرَ الْبِنُونِ وَرَهْطُ وَرْدَةَ غَيْبُ	1. ما تَنْظُرُونَ بِحَقِّ وَرْدَةَ فِيكُمْ
حَتَّى تَنْظَلَ لَهُ الدِّمَاءُ تَصَيَّبُ	2. قَدْ يَبْعَثُ الْأَمْرَ الْعَظِيمَ صَغِيرُهُ
بَكَرٌ تُسَاقِيهَا الْمَنَابِيا تَغْلِبُ	3. وَالظُّلْمَ فَرَقَ بَيْنَ حَبِيٍّ وَائِلٍ
مَلْحًا يُخَالِطُ بِالذُّعَافِ وَيُقَشِّبُ	4. قَدْ يُورِدُ الظُّلْمَ الْمُبَيَّنُ أَجْنًا
يُعْدي كَمَا يُعْدي الصَّحِيحُ الْأَجْرُبُ	5. وَقِرَافُ مَنْ لَا يَسْتَفِيقُ دَعَارَةً
وَالْبِرُّ بُرٌّ لَيْسَ فِيهِ مَعْطَبُ	6. وَالإِثْمُ دَاءٌ لَيْسَ يُرْجَى بُرُّهُ
وَالْكَذِبُ يَأْلَفُهُ الدَّيُّ الْأَخْيَبُ	7. وَالصِّدْقُ يَأْلَفُهُ الْكَرِيمُ الْمُرْتَجَى
إِنَّ الْكَرِيمَ إِذَا يُحْرَبُ يَعْضَبُ ⁶³	8. أَدْوَا الْحُقُوقَ تَفِرُّ لَكُمْ أَعْرَاضُكُمْ

1. "Verde'nin sizdeki hakkını düşünmüyorsunuz, çocukları küçük, Verde'nin kavmi uzaktadır diye.
2. Bazen ufak bir olay, devasa olaya sebep olur ki uğrunda kanlar dökülüp durur.
3. Zulüm ayırdı Vâil'in iki boyunu: Bekr'e ölüm şerbetleri içiriyor Tağlib.⁶⁴
4. Açık haksızlık, bazen götürür tadı ve rengi bozulmuş suya: Zehir bulaştırılmış⁶⁵ ve karıştırılmış⁶⁶ tuzlu suya.
5. Ahlâksızlığının farkında olmayan kişinin yakınında durmak günahkârlık bulaştırır, tıpkı uyuz kişinin sağlığı yerinde olan kişiye hastalık bulaştırması gibi.
6. Günah, şifa bulması beklenilmeyen hastalıktır; iyilikse ölmeyen kimse için sıhhattir.
7. Kendisinden (iyilik) umulan asil kişi alışkındır doğruluğa; kötü huylu⁶⁷ aşağılık kişi ise alışkındır yalana.
8. Hakları verin ki tam olsun şerefimiz; çünkü şerefli kimse kendisinin malı ve serveti gasp edilirse çileden çıkar."⁶⁸

Tarafe, henüz küçük yaşta babasının ani ölümü ile şaşkına dönmüş, gönlünde ve yaşamında derin izler açılmış⁶⁹ bir yetim olarak büyümüştü. Amcalarının yaptığı haksızlıklardan sonra vaktini boşa geçirmeye, tembelliği alışkanlık hâline getirmeye, eğlence hayatına, israfa, kendi

⁶² Şentemerî, *Şerhu'ş-şu'arâ'i's-sitte*, 2/10.

⁶³ Nâsirüddin, *Divanı Tarafe b.'Abd*, 12; Bu hiciviyenin alternatif bir çevirisi için bk. Ayyıldız, *Klasik Arap Şiirinde Emevî Dönemine Kadar Hiciv*, 236-237.

⁶⁴ Vâil'in oğulları olan Bekr ve Tağlib'in soyundan gelen kabilelerin önemsiz bir meseleden dolayı başladıkları Besûs savaşında birbirlerini öldürdüklerini hatırlatıyor.

⁶⁵ (ذعاف) kelimesi öldürücü zehir anlamındadır.

⁶⁶ (قشيب) kelimesi bir şeye zehir karıştırmak anlamındadır.

⁶⁷ (أخيب) kelimesi lafzen başarısız, hüsrana uğramış anlamındadır.

⁶⁸ Şerefli kimselerin gazabından sakının.

⁶⁹ Şentemerî, *Şerhu'ş-şu'arâ'i's-sitte*, 10.

kavmini ve başkalarını hicvetmeye, nefsinin arzu ve istekleri doğrultusunda yaşamını sürdürmeye başladı. Meyhaneye gidiyor, nedimeleriyle şarap içiyordu. Yakınları karşı çıksa da onları dinlemiyor; benimsediği aylak yaşam tarzını sürdürmeye ve hayattan zevk almaya devam ediyordu.⁷⁰ Tarafe şarap için aylak aylak dolaşmasını inşâd ettiği şiirini şu şekilde betimler:

1- وَمَا زَالَ تَشْرَابِي الْخُمُورَ وَلَدَّتِي
2- إِلَى أَنْ تَحَامَتْنِي الْعَشِيرَةُ كُلُّهَا
بَيْعِي وَإِنْفَاقِي طَرِيفِي وَمُتَلَدِي
وَأَقْرَدْتُ إِفْرَادَ الْبَعِيرِ الْمُعَبِّدِ⁷¹

1. “Şarap içmem, zevküsefa sürmem, kendi servetimle babamdan kalan serveti satıp harcamam devam etti.

2. En sonunda kabilenin bütün fertleri tarafından, uyuzluğundan dolayı vücuduna katran sürülerek ayrı bırakılan deve misali yapayalnız bırakılıp dışlanıncaya dek.”⁷²

Tarafe'nin bu olumsuz gidişatı karşısında yakınları kendisini ayıplamaya ve kendisine nasihat etmeye başladı. Ancak Tarafe, yakınlarının kınamalarından bıkip usanarak kabileler ve bölgeler arasında avare gezip dolaşmayı tercih etti.⁷³ Bunun sonucunda kavminden uzaklaştı ve Yemen'e kadar kabileler arasında sürekli dolaşmak zorunda kaldı. Dolaştığı sırada Habeşistan hükümdarı Necâşi'nin yanına da uğramıştı. Tarafe gezip dolaştığı yerlerdeki şehirleri, bu şehirlerdeki eski medeniyetlerin ve Arap kültürünün izlerini görmüş onların da etkisi altında kalmıştı. Sahip olduğu putçuluğun kalıntılarıyla o zaman Arap yarımadası'nın farklı yerlerinde yaşayan diğer kabilelerin dinî edebiyatlarını da öğrenmişti.⁷⁴

Tarafe, kavmiyle arası açıldıktan sonra yaşadığı ilk gurbet deneyiminde aradığını bulamadı.⁷⁵ Çölde şaşkın ve kafası karışık dolaşmasını şiirinde şu şekilde ifade etti: (Tavîl)

1. وَلَا عَرَوْ إِلَّا جَارَتِي وَسُؤَالَهَا
2. نُعَيْرٌ سَيَّرِي فِي الْبِلَادِ وَرَحَلْتِي
أَلَا هَلْ لَنَا أَهْلٌ سُنِلْت كَذَلِكَ
أَلَا رَبُّ دَارٍ لِي سِوَى حُرِّ دَارِكِ⁷⁶

1. “Şaşırdığım şey yok, komşu kadın ve onun şu sorusu dışında: Ailen yok mu? Sana da sorulsun böyle.”⁷⁷

⁷⁰ Atiyye, *el-Edebü'l Arabî ve târihuhû fi'l asrı'l Câhilî*, 142.

⁷¹ Mustâvî, *Divân Tarafe b. 'Abd*, 33.

⁷² Demirayak vd., *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları*, 58.

⁷³ Şentemerî, *Şerhu'ş-şu'arâ'i's-sitte*, 11; Zevzenî, *Şerhu'l-mu'allakâti's-seb*, 44.

⁷⁴ Atiyye, *el-Edebü'l Arabî ve târihuhû fi'l asrı'l Câhilî*, 263.

⁷⁵ Zevzenî, *Şerhu'l-mu'allakâti's-seb*, 45.

⁷⁶ Mustâvî, *Divân Tarafe b. Abd*, 67-68.

⁷⁷ Meraklı ve geveze olduğu anlaşılan komşu kadının kendisine “kimin kimsen yok mu?” diye sorduğu söylüyor ve ardından da kadına “sen de benim gibi olasin” anlamında beddua ediyor.

2. Ayıplıyor beldelerde gelip gitmemi ve yolculuk yapmamı; Doğrusu benim nice yurdum var, senin yurdunun en kıymetli yerinden iyi.”⁷⁸

Gurbet kendisine korku verdiğinde, gönlü kavminin yaşadığı yerleri arzuladığında terk edip ayrıldığı kavminin yanına geri dönmek zorunda kaldı. Tarafe, cahilce davranışlarından, kendini deliye döndüren gerçekleri görmemezlikten gelmesinden ve doğru yoldan sapmasından pişman olarak, özür dileyerek ümitle kavminin yanına gelir ve yaşadığı yerlerden uzak kalışı⁷⁹ hakkında şu şiirini inşâd eder: (Basît)

وَلَيْسَ امْرُؤٌ أَفْنَى الشَّبَابِ مُجَاوِرًا سَوَى حَيْهٍ إِلَّا كَأَخْرَ هَالِكٍ
“Kendi kavmi dışındakilere komşu olarak gençliğini tüketen kişi, ölü biridir sadece.”⁸⁰

Tarafe, Bekr b. Vâil ve Benî Tağlib kabileleri arasında süregelen Besûs Savaşında yer almış, savaşan askerlere fayda sağlamış, savaşın kabilesinin lehine sonuçlanmasından sonra ganimet alıp kabilesi içerisinde yeniden önemli bir yere sahip olmuştur. Şair, artık kabilesinin toplantılarına kabul edilir ve bu durumu da şöyle ifade eder:

وَإِنْ يَلْتَقِ الْحَيُّ الْجَمِيعُ تَلَاتِنِي إِلَى ذِرْوَةِ الْبَيْتِ الرَّفِيعِ الْمَصْتَدِّ⁸¹

“Kabilem bir yere toplanıp soy sopla öğünmeye kalkışırsa!

Beni herkesin başvurduğu yüksek hanedanın tepesinde bulursun.”

Fakat Tarafe, kavmi arasında elde ettiği önemli konumunu uzun süre koruyamadı.⁸² Sanatının, ataklığının ve cesaretinin yanı sıra gereğinden fazla cömert olması sebebiyle tam anlamıyla bir Câhiliye Dönemi şairi olan Tarafe; sahip olduğu malını, daha sonra kendisini terk ettikleri için vefalı olmadıklarından şikâyet ettiği bazı arkadaşlarıyla yiyip bitirdi.⁸³ Kardeşiyle beraber deve çobanlığı yaptı. Fakat deve çobanlığında başarılı olamadı. Kardeşine develeri geri verdi ve elinde kalan malını da zevki uğruna harcayarak tüketti.⁸⁴

Nazmettiği şiirlerinden anlaşıldığına göre Tarafe, zengin biri değildi. Amcaları Kays ve ‘Amr, Arabın ileri gelen soylularındandı ve aşırı zenginlerdi. ‘Amr, Tarafe'nin ihtiyaç sahibi olduğunu duyduğunda kendine gelerek: “Evladı Allah verir, orta hâlli biri olman da gerekir” dedi ve yedi

⁷⁸ Lafzen: yurdunun en kıymetli yerinden başka.

⁷⁹ Hâşimî, Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh, 40.

⁸⁰ Şentemerî, Divanı Tarafe b. 'Abd, a'lem, 95.

⁸¹ Mustâvî, Divân Tarafe b. Abd, 32.

⁸² Furat, Arap Edebiyatı Tarihi (Başlangıçtan XVI. Asra Kadar), 86-87.

⁸³ Demirayak vd., Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları, 51.

⁸⁴ Zevzenî, Şerhu'l-mu'allakâtî's-seb, 45.

çocuğundan her birine Tarafe 'ye onar tane deve vermelerini emretti.⁸⁵ Bunun üzerine Tarafe şu şiirini söyledi:

1- فَلَوْ شَاءَ رَبِّي كُنْتُ قَيْسَ بْنَ خَالِدٍ
2- فَأَصْبَحْتُ ذَا مَالٍ كَثِيرٍ وَزَارَنِي
وَلَوْ شَاءَ رَبِّي كُنْتُ عَمْرَو بْنَ مَرْثَدٍ
بَنُونَ كِرَامٍ سَادَةً لِمُسَوِّدٍ⁸⁶

1. Rabbim dileyseydi ben Kays b. Hâlid; yine rabbim dileyseydi 'Amr b. Mersed olurdum.

2. Ve böylece (onlar gibi) çok zengin birisi olurdum mal sahibi olup soylu babanın⁸⁷ soylu evlatları beni ziyarete gelirlerdi.⁸⁸

Tarafe'nin bu beyitlerde anlatmak istediği fakirliğin ayıp olmadığı, zenginliğin Allah'ın elinde ve dilemesinde olduğu ve bu konuda insanın etkisinin olmadığıdır.⁸⁹

Fakir olmasına ve yakınlarının bütün uyarılarına rağmen malını şaraba ve eğlenceye harcamaya devam ediyordu. Hayatta üç şey olmazsa olmazdı: İhtiyaç sahiplerine yardım etmek, şarap içmek ve kadınlardan faydalanmak. Bu üç şey yoksa hayatın kendisi için kıymeti de yoktu.⁹⁰

1- وَلَوْلَا ثَلَاثٌ هُنَّ مِنْ عَيْشَةِ الْفَتَى
2- فَمِنْهُنَّ سَبْقِي الْعَاذِلَاتِ بِشَرِيَّةِ
3- وَكَرِّي إِذَا نَادَى الْمُضَافُ مُحْتَبَأً
4- وَتَقْصِيرُ يَوْمِ الدَّجْنِ وَالِدَجْنُ مُعْجِبٌ
وَجَدَيْكَ لَمْ أَحْفَلِ مَتَى قَامَ عَوْدِي
كُمَيْتِ مَتَى مَا تُعَلِّ بِالْمَاءِ تُزِيدِ
كَسَيِّدِ الْعَصَا نَبْهَتَهُ الْمُتَوَرِّدِ
بِبَهْكَتِهِ تَحْتَ الطَّرَافِ الْمُعَمَّرِ⁹¹

1. "Eğer yiğidin hayatındaki şu üç şey olmasaydı, şansına yemin olsun ki, ziyaretime gelenlerin (öleceğimden emin olup) umutsuzca ne zaman yanımdan ayrıldıklarına aldırılmazdım.

2. Bu üç zevkten biri, beni (şarap içiyor diye) kınayanları su katıldığı zaman köpüren kırmızı şaraptan (kana kana) içerek geçmem.

3. Düşman korkusu nedeniyle benden yardım isteyen birine doğru, su içmeye giderken kendisine saldıran el-Gada vadisindeki kurt gibi (hızlı), baldırları biraz eğri atımı süratle sürmem.

⁸⁵ Rızkullâh b. Yûsuf b. Abdilmesîh b. Ya 'kûb Şeyho el-Yesûî, Şu'arâ'u'n-Naşrâniyye (Beyrut: Matbaatü'l-Âbâi'l-Murselin el-Yesûiyyîn, 1890), 304.

⁸⁶ Mustâvî, Divân Tarafe b. 'Abd, 36.

⁸⁷ Tarafe burada "soylu baba" derken kendini kastetmektedir.

⁸⁸ Eyuboğlu, Yedi Askı Arap Şiirinin İlk Parlak Dönemi, 34.

⁸⁹ Ali el-Cündî, eş-Şâiru'l-Câhili eş-şâb Tarafe b. 'Abd (Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, ts.), 17.

⁹⁰ Cündî, eş-Şâiru'l-Câhili eş-şâb Tarafe b. 'Abd, 17.

⁹¹ Mustâvî, Divân Tarafe b. 'Abd, 33-34.

4. Bulutlu ve yağmurlu bir günde -ki bu öyle bir gün insanın hoşuna gider- direklerle yükseltilmiş bir çadır altında, narin ve dilber bir kızla günü kısaltmamdır.⁹²

Tarafe'nin kavminin yanından ikinci defa ayrılıp gurbetin yolunu tutması Mütelemmis ile Hîre hükümdarı 'Amr b. Hind'in sarayına gitmesiyle olmuştur. Sarayda hükümdarın nedimesi olarak bir süre kalan Tarafe bir gün hükümdarın kız kardeşini hicveden bir şiir inşâd ettiğinde hükümdarın tepkisini çeker. Bunun üzerine hükümdar, dayısı ile Tarafe'yi kardeşi Kâbûs'un bulunduğu yere gönderir ve onun himayesine verir. Kâbûs'un himayesinde daha fazla bulunmaya katlanamayan Tarafe, her ikisini birden hicveden şiirini okur. Eniştesi ve amcasının oğlu 'Abdu'amr, Tarafe'ye öfkeliydi. Tarafe'ye olan öfkesi sebebiyle onun okuduğu hicviyesini 'Amr b. Hind'e gammazlar.⁹³ Daha sonra da 'Amr b. Hind, Tarafe'yi ve Mütelemmis'i Bahreyn'e gönderir.⁹⁴ Gönderirken de içinde ölüm fermanlarının yazılı olduğu mektupları kendilerine verir. Ancak Mütelemmis daha önce hükümdar için inşâd ettiği hicviyeyi hatırlayıp mektupta yazılanlardan şüphelenir ve mektupta bir kötülüğün olabileceğini düşünerek kaygıya kapılır. Sonra Hîre Hristiyanlarından bir çocuğa mektubu okutur ve mektupta kendi ölüm fermanını taşıdığını öğrenir. Mektubu suya atar ve Şam'a kaçar.⁹⁵

Mütelemmis, yeğeni elindeki mektubu açması için zorlar fakat Tarafe hükümdarın herhangi bir olumsuzluğa kalkışamayacağını dayısına söyleyerek aşiretiyle, nesebiyle, kavminin Necid'deki gücüyle övünür. Çünkü kavmi, Necid'de yaşayan kavimlerin en soylusu, en hazırlıklısı ve Araplar arasında en çok süvari birliğine sahip olanıydı. Elindeki mektubu açmayarak Bahreyn'e valiyi görmeye gider.⁹⁶

Bu rivayetin sıhhat derecesi ne kadar doğrudur bilinmez ama Tarafe, gençliğinin baharında henüz 25 yaşındayken hükümdarın yazdığı mektubu okuyan vali tarafından öldürülmüş⁹⁷ ve Hecer'e gömülmüştür.⁹⁸ Erkek kardeşi Mabed b. 'Abd, Havâris'ten (Abdülkays kabilesinden olanlara Havâris denilir.) kardeşinin diyetini almıştır.⁹⁹

⁹² Demirayak vd., *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları*, 58.

⁹³ Atiyye, *el-Edebü'l Arabî ve târihuhû fi'l-asrı'l-Câhilî*, 264.

⁹⁴ Zevzenî, *Şerhu'l-mu'allakâti's-seb*, 45; Yanık, *Tarafe'nin Öldürülmesi*, 76-85.

⁹⁵ Atiyye, *el-Edebü'l Arabî ve târihuhû fi'l-asrı'l-Câhilî*, 265.

⁹⁶ Atiyye, *el-Edebü'l Arabî ve târihuhû fi'l-asrı'l-Câhilî*, 265.

⁹⁷ Demirayak vd., *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları*, 52.

⁹⁸ Şentemerî, *Şerhu'ş-şu'arâ'i's-sitte*, 2/18; Tarafe'nin öldürülmesindeki detaylar için bk. Yanık, *Tarafe'nin Öldürülmesi*, 69-86.

⁹⁹ Kureşî, *Cemheretü eş'âri'l-Arab*, 97.

Tarafe'nin şiirlerinde açık dinî fikir görülmemesine rağmen el-Yesûî (öl.1927), Tarafe'yi Câhiliye Dönemi Hristiyan şairleri arasında zikretmiştir.¹⁰⁰ Mustâvî, şu şiirini örnek göstererek Tarafe'nin putlara taptığı görüşünü dile getirmiştir: (Kâmil)

أَنْصَابُ يُسْفَحُ بَيْنَهُنَّ دَمٌ¹⁰¹

إِنِّي وَجَدْتُكَ مَا هَجَوْتُكَ وَال

“Dedene ve aralarında kan akıtılan¹⁰² putlara yemin olsun ki!

Ben seni hicvetmedim.”

Tarafe, soylu bir aile ve kabile içerisinde dünyaya gelmiş, malını zevkleri uğruna harcıyıp tüketmiş, dünyaya fazla meyletmemiş, fakir yaşamış, evlenmemiş¹⁰³ ve genç yaşında dünyaya veda etmiştir.

4. Tarafe'nin Kişiliği ve Şairliği

Tarafe açık görüşlü, hayatı sanki önüne açılmış kitap gibi gören ve nazmettiği şiirlerinde kendini net bir şekilde ifade eden, zevk ve eğlencede, aylıklık yapmada önde giden bir kişiliğe sahiptir. Gençliğin bütün cesaretini üzerinde toplayan, ihtiyaçların hikmetini ve düşüncelerini hiçe sayan bir delikanlıdır. Muhakkikler ve müsteşrikler onun kendisini, kişiliğini ve şiirini beğendiler. Şiirlerinden çok etkilendiler. Tarafe'nin şiiri, yaşamının bütün ihtişamının apaçık betimlemesiydi. Yaşamında umutları, arzuları, acıları vardı ve yenilikçiydi.¹⁰⁴

Tarafe'ye göre umut, hayatın kendisidir. Eğer umut olmasaydı hayat ve hayattakiler olduğu gibi kalırdı. Umut, hayatın simgesi ve hikmet ışığıdır. Tarafe'nin inşâ ettiği şiirlerinden anlaşılan gerçek kişiliği, ölümün silüeti daima karşısında durmasına rağmen umutla ve yaşama sevinci ile dolu olmasıdır. Kendi ifadesiyle ayıplayanın ayıplamasını, kınayanın kınamasını hiç dikkate almamasıdır.¹⁰⁵

Tâhâ Hüseyin (öl.1973), Tarafe'nin kişiliği hakkında şu değerlendirmeyi yapar: “Ahiret inancı yoktur; sadece hayatın kendilerine bahşettiği ve kendi düşüncelerine göre günah ve ayıptan uzak durarak, nimetlerden faydalanma isteği taşıyan, yaşamlarındaki temel gayeleri, zevk ve hoşya giden bir şeyin uyandırdığı duygu ahlâkıdır. Tarafe'nin bedeviliği ve inançsızlığa apaçık ve her şeyi bir ölçüde mubah görme meyli kesin çizgilerle bellidir. Bu kişiliğe sahip olan Tarafe düşünen, iyiyi ve

¹⁰⁰ Yesûî, *Şu'arâ'ü'n-Naşrâniyye*, 304.

¹⁰¹ Mustâvî, *Divân Tarafe b. 'Abd* 9.

¹⁰² Kesilen kurban anlamındadır.

¹⁰³ Muhammed eş-Şeyh Mahmûd Sıyâm, “*Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh*” (Mekke: Melik Abdülaziz Külliyyetü's-Şerîâ Dirâsâtü'l-İslâmiyye, Lisans Tezi, 1400/1980), 146.

¹⁰⁴ Şentemerî, *Şerhu's-su'arâ'i's-sitte*, 2/5.

¹⁰⁵ Atiyye, *Tarafe b. 'Abd şâiru'l-emel ve hubbü'l-hayât*, 30/59 (31 Ocak 1911), 135.

doğru yolu arayan ancak hiçbir şeye ulaşamayan bir kimliği yansıtmaktadır. Tarafe, âhîret inancına sahip olmadığı için dünya zevklerine meylinde gayet samimidir.”¹⁰⁶

Tarafe'nin şiirlerindeki ana temalar sevgi, hayatın zevkine varmak, istediklerini yaparak, bu dünyadan gözü açık gitmemektir. Ömrünün baharında öldürülmesine rağmen şiirlerinde kullandığı dil, coşkundur ve ahenk belirgindir. Kadınlarla günü gün etmesi, aşk, meyhanelerde nedimeleriyle gönül rahatlığıyla şarap içip eğlenmesi, avlanmak, süvarilik Tarafe'nin şiirinde olmazsa olmaz öğelerdir. Onun öldükten sonraki etkisi, şöhreti daha da artmış, dünya yaşamında gününü gün ederek yaşamayı seven birçok Arap şairine bu alanda öncü olmuştur.¹⁰⁷

5. Tarafe'nin Şiirleri ve Şairliği Hakkında Söylenenler

Allah, akranı olan birçok çocukta olmayan üstün özellikleri, deha ve kabiliyeti Tarafe'ye daha küçükken ihsan etmişti. Allah, Tarafe'yi aşırı zeki olmakla ödüllendirmiş ve yaşadığı dönemdeki kişiler onu sahip olduğu bu özelliğiyle tanımışlardı. Osman el-Eşnâdenânî, “Gençliğinin baharında öldürülmesine rağmen şiire yenilik getirip şairlerin ilk tabakasına yerleşmesi dikkate şayandır.”¹⁰⁸ demiştir. Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî (öl. 95/714) Kuteybe b. Müslim'e (öl. 96/715) Câhiliye Dönemi'nin en mükemmel şairini ve kendi döneminin en mükemmel şairlerini sormuştur. Kuteybe de: “Câhiliye Dönemi'nin şiir kalitesi yönünden en mükemmel şairi İmruülkays'tan sonra Tarafe'dir.”¹⁰⁹ demiştir.

İbn Kuteybe (öl. 276/889), Tarafe'yi “Kasideyi en iyi söyleyen şair.”¹¹⁰ olarak da nitelmiş; el-Kureşî ise “En mükemmel şairdir. Kısa yaşamına rağmen uzun ömürlü olanlar onun ulaştığı zirveye ulaşamamıştır.”¹¹¹ demiştir.

İbn Reşîk el-Kayrevânî (öl.456/1064): “Eğer Tarafe daha uzun yaşasaydı şiiri daha uzun soluklu, şiirdeki değeri de daha eşsiz olurdu. Tarafe yaşamdan az bir pay almasına rağmen şiirden daha fazla pay alarak kendisine ayrıcalıklı bir yer edinmiştir.”¹¹² demiştir.

Kureşî (öl. 775/1373), “Şairler arasında en üstün olan şair ve eşârî-mukillûn'un (az sayıda şiiri bize kadar ulaşan şairler) ilki Tarafe'dir”¹¹³ demiştir.

¹⁰⁶ Tâhâ Hüseyin, *Câhiliye Şiiri Üzerine*, çev. Şaban Karataş (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2003), 172-173.

¹⁰⁷ Eyuboğlu, *Yedi Askı: Arap Şiirinin İlk Parlak Dönem*, 29-30.

¹⁰⁸ Siyâm, *Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh*, 150-151.

¹⁰⁹ Süyûtî, *el-Müzhir fi ulûmi'l-luga*, 2/481

¹¹⁰ İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve ş-şu'arâ*, 188.

¹¹¹ Kureşî, *Cemheretü eş'ârî'l-Arab*, 45.

¹¹² İbn Reşîk el-Kayrevânî, *Âlâmü'l-keîâm* (Kahire: Mektebetü Hancî, 1344/1926), 16.

¹¹³ Celâleddin es-Süyûtî, *el-Müzhir fi ulûmi'l-luga* (Sayda: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1406/1986) 2/487.

Hız. ÂiŖe'ye "Hız. Peygamber (a.s.) herhangi bir Ŗiiri Ŗâhid orak kullandı mı? diye sorulduğunda Hız. ÂiŖe de Tarafe'nin Ŗu beyti hariç herhangi bir Ŗiiri Ŗâhid olarak kullanmadı." demiŖti:¹¹⁴

سُنْبِدِي لَكَ الْإِيَّامَ مَا كُنْتُ جَاهِلًا وَيَأْتِيكَ بِالْأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تُرْوِدْ¹¹⁵

"Günler sana bilmedięin Ŗeyleri gösterecek

Ve (haber toplaması için) yol azığı vermediğin kimse sana haberler getirecektir."

Hız. Ömer'e bir kiŖi Tarafe'nin Ŗu Ŗiirini okudu:

وَلَوْلَا ثَلَاثٌ هُنَّ مِنْ عَيْشَةِ الْفَتَى وَجَدَّكَ لَمْ أَحْفَلْ مَتَى قَامَ عُودِي

"Gencin yaŖamında var olan üç özellik olmasaydı bahtına yemin olsun ki!

Ziyaretime gelenlerin ümitsizliğe düşerek ne zaman yanımdan ayrılacaklarını umursamazdım."

Bunun üzerine Hız. Ömer "Eğer Allah yolunda esir edilirim Allah için alnımı toprağa secde ederek koyarım ve topluluklarla arkadaşlığımı sürdürürüm. Meyvenin en iyisini seçtikleri gibi sözün en iyisini seçerler artık ölsem de gam yemem." dedi.¹¹⁶

Lebîd (öl. 40/660), Kûfe'de Nehd'in meclisine uğradığında kendisine, "Arabın en kaliteli Ŗairi kimdir?" dediler. Lebîd: "Kayıp Kral" (İmruülkays) demiŖtir. "Daha sonra kimdir?" diye sorulduğunda ise Tarafe'yi kastederek "Yirmilik Delikanlı" (İbnü'l-iŖrîn) cevabını vermiŖtir. "Daha sonra kim?" diye sorulduğunda ise baston sahibi yani benim demiŖtir.¹¹⁷

Tarafe'nin Ŗiirleri darbimesel olarak kullanılmıŖtır. Araplar "جار كجار الحداقِي الذي انتصفا" sözünü güzel komŖu için darbimesel yaptılar. Tarafe, iyi komŖuluęuyla tanınan Ebû Dâvûd'u inŖâd ettiği Ŗiirinin bir beytinde darbimesel olan ifadeyi kullanarak metheder.

Hız. ÂiŖe'ye "Hız. Peygamber (a.s.) herhangi bir Ŗiiri tanık olarak kullandı mı? diye sorulduğunda Hız. ÂiŖe de Tarafe'nin Ŗu beyti hariç herhangi bir Ŗiiri Ŗâhid olarak kullanmadı." demiŖti:¹¹⁸ (Basît)

إِنِّي كَفَانِي مِنْ أَمْرِ هَمَمْتُ بِهِ جَارٌ كَجَارِ الْخُدَّاقِي الَّذِي أَنْصَفَا¹¹⁹

¹¹⁴ Cevâd Ali, *Târîhu'l-Arab kable'l-İslâm* (Bağdat: Câmîatü Bağdad, 1413/1993), 9/539.

¹¹⁵ Mustâvî, *Divân Tarafe b. 'Abd*, 38.

¹¹⁶ İbn Kuteybe, *Uyûnü'l-ahbâr* (Kahire: Dâru'l-Kütübi'l Mısıryye, 1343/1925), 3/308.

¹¹⁷ Abbâsî, *Ŗerhu Ŗavâhidi'l-telhîs: Me'âhidü't-tensîs*, 366.

¹¹⁸ Cevâd Ali, *Târîhu'l-Arab kable'l-İslâm* (Bağdat: Câmîatü Bağdad, 1413/1993), 9/539.

¹¹⁹ Abdulkadir b. Ömer el-Bağdadî, *Hızânetü'l-edeb lübbü lübbü lisânü'l-Arab*, thk. Abdüsselâm Hârûn (Kahire: Mektebü Hancî, 1418/1997), 9/591.

“Niyetlendiğim işte bana yeter, tıpkı el-Huzâkî'nin sıfatı aktarılan komşusu gibi bir komşu.”

“Ma أشبه الليلة بالبارحة” “Bu gece dün geceye ne kadar benzer!” Bu ifade iki şey arasında eşitlik olduğunda söylenir. Tarafe hapsedilmişken kavminin kendine sahip çıkmadığından, dostlarının kendisine yardımcı olmadığından şikâyet eder ve bu ifadeyi hapisanedeyken arkadaşıyla alay etmek için söylediği şiirinde kullanır:¹²⁰ (Serî’)

1- أَسْلَمَنِي قَوْمِي وَلَمْ يَعْض
2- كُلُّ خَلِيلٍ كُنْتُ خَالِلُهُ
3- كُلُّهُمْ أَرُوغٌ مِنْ تُعَلَّبٍ

لِسَوَاةٍ حَلَّتْ بِهِمْ فَادِحَهُ
لَا تَرَكَ اللَّهُ لَهُ وَاضِحَهُ
مَا أَشْبَهَ اللَّيْلَةَ بِالْبَارِحَةِ¹²¹

1. “Terk etti kavmim beni ve kızmadılar. Başlarına gelen katlanılmayacak utanca.
2. Dost edindiğim tüm dostların Allah bırakmasın bir dişini.¹²²
3. Tilkiden daha hilebaz, hepsi birbirine benziyor.”¹²³

6. Tarafe'nin Hikmet İçerikli Şiiri

Tarafe'nin şu şiiri hikmetli sözleri içeren güzel bir örnektir: (Mutekârib)

1- إِذَا كُنْتُ فِي حَاجَةٍ مُرْسِلًا
2- وَإِنْ نَاصِحٌ مِنْكَ يَوْمًا دَنَا
3- وَإِنْ بَابُ أَمْرِ عَلَيْكَ التَّوَى
4- وَذُو الْحَقِّ لَا تَنْتَقِصْ حَقَّهُ
5- وَلَا تَحْرِصَنَّ قُرْبَ امْرِئٍ
6- وَكَمْ مِنْ فَنَى سَاقِطٍ عَقْلُهُ
7- وَآخَرَ تَحْسِبُهُ أَنْوَكًا
8- لَيْسَتْ اللَّيَالِي فَافْتِنِ

فَأَرْسِلْ حَكِيمًا وَلَا تَوْصِيهِ
فَلَا تَنَأْ عَنْهُ وَلَا تُقْصِيهِ
فَشَاوِرْ أَلْبِيأًا وَلَا تَعْصِيهِ
فَإِنَّ الْقَطِيعَةَ فِي نَقْصِيهِ
حَرِيصٌ مُضَاعٍ عَلَى جَرِصِيهِ
وَقَدْ يُعْجَبُ النَّاسُ مِنْ شَخْصِيهِ
وَيَأْتِيكَ بِالْأَمْرِ مِنْ فَصِيهِ
وَسَرَّ بَلْنِي الدَّهْرُ فِي قُمْصِيهِ¹²⁴

1. “Bir ihtiyacın için elçi gönderdiğinde, hikmet sahibi birine gönder ve tavsiyede bulunma.”¹²⁵
2. Öğüt veren birisi günün birinde sana yaklaşırsa, ondan uzak durma ve onu da kendinden uzaklaştırma.

3. Bir işin çözümü sana güç geldiğinde; danış aklı başında birine ve karşı çıkma görüşüne.

4. Hak sahibinin hakkını eksik verme, çünkü sevgi bağının yok olması, eksik vermektedir.

5. Hırslı olma, çünkü nice hırslı kişi vardır. Hırslıdan dolayı yok olan.

¹²⁰ Mehmet Fehmi, Târih-i Edebiyyât-ı-Arabiyye, 2/584.

¹²¹ Mustâvî, Divân Tarafe b. 'Abd, 19.

¹²² (واضح) kelimesi, kişi gülümsediğinde görünen dişleri için kullanılır.

¹²³ İfade lafzen “bu gece düne ne kadar benziyor” anlamındadır.

¹²⁴ Mustâvî, Divân Tarafe b. 'Abd, 59-60.

¹²⁵ Onun kararını, görüşünü değiştirmeye ya da sınırlamaya çalışma.

6. Nice akli kıt genç vardır ki, insanlar görünüşünü beğenirler.
7. Ahmak sanırsın bir başkasını, ama getirir sana işin hakikatini.
8. Zamani¹²⁶ giydim ve o da yok etti beni; zaman gömlekleri içinde bir gömlek giydirdi bana.¹²⁷

7. Tarafe'nin Şiirleri Nahiv İlminin Kurallarını Tespit Etmede Şâhid Gösterilmiştir

أرى الموتُ يَغْتَنِّمُ الكِرامَ وَيَصْطَفِي
عَقِيلَةَ مالِ الفاجشِ الْمُتَشَدِّدِ¹²⁸

“Ölümün soylu insanları seçip aldığını ve aşırı cimri olanın da en değerli malını seçip aldığını görüyorum.”¹²⁹

Tarafe şiirinde “الفاجش” kelimesini “فاعل” kalıbında mastar olarak kullanmıştır. Mastarın ismi fâil kalıbında kullanımı nadirdir.¹³⁰

أَجِي ثِقَةً لَا يَنْتَنِي عَنْ ضَرْبِيَّةِ
إِذَا قِيلَ: مَهْلًا، قَالَ حَاجِرُهُ: قَدِي¹³¹

“Kılıç vurduğum yerden geri dönmeyen sadık yarenimdir.

Kılıcı kullanana yeter vurma denilirse zaten ben ilk darbede işimi hallederim.”

Şiirde geçen “قَدِي” kelimesi “حَسْبِي” anlamındadır ve kendinden sonra gelen cümle hazfedilmiştir.¹³²

7. Muallakası ve Divanı

Muallaka: “Beğenildiği için herkesin görebileceği bir yere asılan, sergilenen şiir.” demektir.¹³³ Muallakalar yazıldığı dönemin sosyal hayatını, yaşanılan çevrenin doğal özelliklerini birer belgesel gibi canlı betimlemeler olarak ortaya koydukları için defalarca okunmaya değer sanat şaheserleridir. İslâm'ın tebliğinden yaşadığımız şu ana kadar geçen zaman içinde nahiv kurallarını

¹²⁶ Lafzen: geceleri.

¹²⁷ Zamanın içinde yaşadım ve ömrüm tükendi. Zamanın belirlediği bir hayat yaşadım.

¹²⁸ Mustâvî, *Divân Tarafe b. 'Abd*, 34.

¹²⁹ Demirayak vd., *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları*, 59.

¹³⁰ Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. Umeyr el-Müberred el-Ezdî es-Sümâlî, *el-Kâmil fi'l-edeb (fi'l-luğa ve'l-edeb ve'n-nahv ve't-tarîf)* thk. Muhammed Ali ed-Dâllî (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993), 1/464.

¹³¹ Mustâvî, *Divân Tarafe bin Abd*, 37.

¹³² Ebü'l-Feth Osmân b. Cinî el-Mevsilî el-Bağdâdî, *el-Hasâ'is*, thk. Muhammed Ali en-Neccâr (Kahire: el-Kütübü'l-Mısriyye, ts.), 2/361.

¹³³ Süleyman Tülücü, “Muallakât”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2005), 30//310-312; Ebû Zeyd el-Kureşî, *Cemheretü eş'âri'l-'Arab*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî (Kahire: Nahdatü Mısır, 1981), 113.

tespit etmede öncelikle tefsir olmak üzere diğer İslâmî ilimlerde temel kaynak olma vasfını hâlâ devam ettirmektedir.¹³⁴

Tarafe'nin en meşhur şiiri kabul edilen muallakası 103 beyit olarak rivayet edilmiştir ve diğer muallaka şiirlerinden daha uzundur. Muallaka, İbn Keysân ve Ebû Bekir İbnü'l-Enbârî tarafından şerh edilmiş, onun şerhi de Osman Reşer tarafından neşredilmiştir (İstanbul 1329/1911).¹³⁵

Latince, Fransızca, Almanca, İngilizce, İspanyolca, Rusça, Farsça ve Hintçe olmak üzere çeşitli dünya dillerine tercüme edilmiştir. Türk okuyucusu, ilk kez tamamı bir arada Şerefeddin Yaltkaya'nın *Yedi Askı* adıyla yayınladığı çevirisi ile tanımıştır.¹³⁶

8. Medih

Medih; bir kişiyi sahip olduğu özellikler, sahip olduğu makam veya elde ettiği başarılarından dolayı takdir etmek ve sahip olduğu güzellikleri saymaktır. Yapılan bu methiye bazen maddi kazanç elde etmek için de olur.

Sözlükte “zem'in zıddı olup güzellikleri güzel bir sözle nitelemek, övmek, methetmek, senâ etmek, bir şeyden veya birinden hoşnut olmak, ondan razı olduğunu dile getirmek, kusur ve ayıplardan uzak tutmak, tezkiye etmek, kıymetini yüceltmek, kutsamak”¹³⁷ gibi anlamlara gelmektedir. Edebi anlamda medih, güzel bir şey üzerine, dille kasıtlı olarak yapılan övgü ve senâdır.¹³⁸ Başka bir ifadeyle bir kimsenin üstün özelliklerini, erdemlerini veya toplum içinde sahip olduğu sosyal konumunu yahut herhangi bir işteki maharetlerini şiir veya nesir olarak açık bir şekilde zikretmektir.¹³⁹

Övgü, Câhiliye Dönemi'nde planlı kasidenin en önemli konularından biriydi ve geleneksel kaside tarzının en önemli bölümünü oluşturmaktaydı.¹⁴⁰

8.1. Tarafe'nin Şiirlerinde Medih

Arap şairinin divanında medih varsa bu ilk evredir ve gelecek evre hiciv evresi olacaktır. Tarafe'nin divanındaki medih evresi hiciv evresine göre sayıca azdır.

¹³⁴ Demirayak vd., *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları*, 7.

¹³⁵ İşler, “Tarafe bin Abd”, 40/14.

¹³⁶ Demirayak vd., *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları*, 8.

¹³⁷ İbn Manzûr, “مدح” *Lisânü'l-'Arab*, 13/50.

¹³⁸ Ali b. Muhammed Şerif Cürçânî, *Kitâbü't-tarîfât* (Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 2007), 289.

¹³⁹ Mecdî Vehbe, “مدح” *Mu'cemü'l-Mustalahâtî'l-Arabîyye fi'l-lügati ve'l-âdâb* (Beyrut: Mektebetü Lübnan, 1984), 343.

¹⁴⁰ Demirayak, *Arap Edebiyatı Tarihi -III*, 52.

Bu sebepten dolayı Tarafe'nin divanını okuyan bir kişi onun divanında sınırlı sayıda medih içerikli beyitler bulur. Tarafe'nin divanını bilinçli olarak araştıran bir kişi şiirlerinin çoğunun kaybolduğunu ve ona ait olan beyitlerin yalnızca az bir kısmının bize ulaştığını anlar. Tarafe'nin inşâd ettiği diğer şiirlerinin yanında az sayıda gözükten medih şiirlerini yazmakta Tarafe mi beceriksizdi yoksa yazdığı şiirlerin uzun soluklu olmamasından dolayı mı bize ulaşamadı bilinmemektedir. Onun şiirlerini nakledenler Tarafe'nin kaliteli medih şairlerinden olduğuna kanaat getirdiler.¹⁴¹ Bu kanaatin delili: "Velîd (öl. 96/715), el-Ahtal'a: "İnsanlar arasındaki en mükemmel şair kimdir?" diye sormuştu. el-Ahtal ise: "Methettiğinde yücelten, hicvettiğinde rezil eden kişidir." cevabını vermişti. Velîd: "O kimdir?" diye sormuş, el-Ahtal ise: "A'şâ" cevabını vermişti." Velîd: "Sonra kimdir?" dediğinde el-Ahtal: "İbnü'l-işrîn (Tarafe b. 'Abd)." cevabını vermişti."¹⁴² bu sözdür.

Tarafe, gasp ve yağma edilen develerini takip ederken kavimden ve kabilesinden uzak kalarak gurbetin keder ve üzüntüsüyle acı çekerken Sâd b. Mâlik'ten gördüğü güler yüz ve misafirperverlikten övgüyle bahseder:¹⁴³ (Tavîl)

1- أَلَا رَبِّ يَوْمَ لَوْ سَقَمْتُ لَعَادَنِي
2- وَمِنْ عَامِرٍ بِيضٌ كَأَنَّ وُجُوهَهَا
3- ظَلَّلْتُ بِذِي الْأَرطَى فَوْ يَقَ مُتَّقَبِ
4- تَرُدُّ عَلَيَّ الرِّيحُ نُوبِي قَاعِدًا
نِسَاءٌ كِرَامٌ مِنْ حُيَيِّ وَمَالِكِ
مَصَابِيحُ لَاحَتْ فِي دُجَى مُتَحَالِكِ
بِبَيْئَةِ سَوْءٍ هَالِكًا أَوْ كِهَالِكِ
إِلَى صَدَقِي كَالْحَنِيئَةِ بَارِكِ¹⁴⁴

1. "Doğrusu, hastalandığımda Huyyey ve Mâlik'ten¹⁴⁵ asil kadınların beni ziyaret ettiği nice gün vardır.

2. 'Âmir'den de yüzleri zifiri karanlıkta kandiller gibi parlayan beyaz tenli kadınların...

3. Musakkab'ın biraz üzerinde Zu'l-ertâ'da kötü bir yerde neredeyse ölecek gibi¹⁴⁶ kaldım.

4. Yay gibi ihmiş olan Sadefti'nin yanında otururken rüzgâr elbisemi geri çeviriyordu."¹⁴⁷

¹⁴¹ Hâşimî, Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh, 159-160.

¹⁴² İsfahânî, el-Egânî, 8/426.

¹⁴³ Mehmet Fehmi, Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye, 2/589.

¹⁴⁴ Mustâvî, Divân Tarafe b. 'Abd, 68.

¹⁴⁵ Boy isimleridir.

¹⁴⁶ Lafzen: Ölmüş veya ölmüş gibi bir durumda.

¹⁴⁷ Sadefti, Bahreyn Araplarından bir kabile olduğu söylendiği gibi, Kinde kabilesinden oldukları ya da Hadramut'taki bir kabile oldukları da aktarılmıştır. (bk. eş-Şentemerî, s. 96; ed-Dinâvî, s. 198.) Geçirdiği sıkıntılı zamanı bu kabilenin develerinden birinin yanında geçirdiğini belirtiyor ve kendisi uzaklaştırdıkça rüzgârın elbiselerini tekrar tekrar yüzüne çarptığını söylüyor.

Tarafe, kendi kötü durumunu betimledikten sonra ümitsizlik halinde yardımına koşan Sâd b. Mâlik'i metheder:¹⁴⁸ (Tavîl)

1- رَأَيْتُ سُعُوداً مِنْ شُعُوبٍ كَثِيرَةٍ	فَلَمْ تَرَ عَيْنِي مِثْلَ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ
2- أَبْرَ وَأَوْفَى ذِمَّةً يَعْقِدُونَهَا	وَخَيْراً إِذَا سَاوَى الذُّرَى بِالْحَوَارِكِ
3- وَأَنْمَى إِلَى مَجْدِ تَلِيدٍ وَسُورَةٍ	تَكُونُ ثَرَاثاً عِنْدَ حَيِّ لِهَالِكِ
4- أَبِي أَنْزَلَ الْجَبَّارَ غَامِلٌ رُمُجِه	عَنِ السَّرْجِ حَتَّى حَرَّ بَيْنَ السَّنَابِكِ
5- وَسَيْفِي خُسَامٌ أَخْتَلِي ِدُّبَابِهِ	قَوَانِسَ بَيْضِ الدَّارِ عَيْنِ الدَّوَارِكِ ¹⁴⁹

1. “Pek çok kabile birliğinde Sa'd'lar gördüm, gözüm Sa'd b. Mâlik gibisini görmedi.
2. Yaptıkları sorumluluk anlaşmasında en iyi ve en vefalı olandır. Hörgücün tepesi ile omuzlar eşit olduğunda¹⁵⁰ en hayırlı olandır.
3. Atalardan gelen şerefte ve geçmiş nesillerden şimdikilere miras olan¹⁵¹ yüce konumda en yüksek olandır.
4. Atamın mızrağının gövdesi,¹⁵² zorbayı eyerinden düşürdü de sonunda toynak kenarları arasında yere kapaklandı.¹⁵³
5. Kılıcım keskindir; kenarıyla, sürekli darbe vuran zırhlı savaşçıların tolğalarının beyzî küresini¹⁵⁴ koparıyorum.”

Hâşimî: “Bana göre; Tarafe'nin medih şiirlerinin az olmasının temel sebebi kendinin kabile şairi olmasıdır. Methiyenin bütün özelliklerini kendi gönlünde özümsemişti. Kendisi kavminin erdemlerini, kahramanlıklarını ve eyyâmîlerini (savaşlar) canı gönülden terennüm ediyor, dehasının özünü ve sanatının hazinelerini harekete geçiriyor, bütün gücünü kavminin erdemlerini, kahramanlıklarını ve eyyâmîlerini methetmeye sarf ediyordu.”¹⁵⁵ demiştir.

Tarafe, kavminin gaflete düştüğü bir zamanda kavmine el uzatıp karşılıksız yardım eden Katâde b. Mesleme'yi metheder:¹⁵⁶ (Kâmil)

1- إِنَّ إِمْرَأً سَرَفَ الْفُؤَادِ يَرَى	عَسَلًا بِمَاءِ سَحَابَةٍ تَسْتَمِي
2- وَأَنَا لِمَرْؤٍ أَكْوَى مِنَ الْقَصْرِال	بَادِي وَأَعَشَى الدُّهْمِ بِالدُّهْمِ
3- وَأَصِيبُ شَاكِلَةَ الرَّمِيَّةِ إِذْ	صَدَّتْ بِصَفْحَتِهَا عَنِ السَّهْمِ

¹⁴⁸ Mehmet Fehmi, *Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye*, 2/590.

¹⁴⁹ Mustâvî, *Divân Tarafe b. 'Abd*, 68.

¹⁵⁰ Kıtık ve zorluk döneminden kinayedir.

¹⁵¹ Lafzen: Ölenin diri yanında olan mirası.

¹⁵² (عامل) kelimesine mızrağın ucu anlamı da verilmiştir.

¹⁵³ Kavminin Perslerle savaşından bahsetmektedir.

¹⁵⁴ bk. Tülin Çoruhlu, “Miğfer”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 30/, 21-23.

¹⁵⁵ Hâşimî, *Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh*, 161.

¹⁵⁶ Mustâvî, *Divân Tarafe b. 'Abd*, 68.

4- وَأَجْرُ ذَا الْكَيْلِ الْقَنَاةَ عَلَى	أَنْسَانِهِ فَيَبْطُلُ يَسْتَدْمِي
5- وَتَصُدُّ عَنْكَ مَخِيلَةَ الرَّجُلِ ال	عَرِيضُ مَوْضِحَةٌ عَنِ الْعَظْمِ
6- بِخُسَامِ سَيْفِكَ أَوْ لِسَانِكَ وَال	كَلِمِ الْأَصِيلِ كَأَرْغَبِ الْكَلِمِ
7- أْبَلِغَ قَتَادَةَ غَيْرِ سَائِلِهِ	مِنْهُ الثَّوَابِ وَعَاجِلِ الشُّكْمِ
8- أَنِّي حَمِدْتُكَ لِلْعَشِيرَةِ إِذْ	جَاءَتْ إِلَيْكَ مَرْقَةَ الْعَظْمِ
9- أَلْقُوا إِلَيْكَ بِكُلِّ أَرْمَلَةٍ	شَعْنَاءَ تَحْمِلُ مَنْقَعِ الْبُرْمِ
1- فَفَتَحَتْ بَابَكَ لِلْمَكَارِمِ حِي	نَ تَوَاصَتِ الْأَبْوَابُ بِالْأَرْمِ
11- وَأَهْنَتْ إِذْ قَدِمُوا التَّلَادَ لَهُمْ	وَكَذَلِكَ يَفْعَلُ مُبْتَنِي النِّعَمِ
12- فَسَقَى بِإِلَادِكَ غَيْرَ مُفْسِدِهَا	صَوَّبُ الْعَمَامِ وَدِيمَةُ تَهْمِي ¹⁵⁷

1. “Akli ermez¹⁵⁸ bir adam, bana sövmeyi bulut suyuna karışmış bal gibi görüyor.
2. Ben devenin boynunun dibinde çıkan hastalığı dağlayan,¹⁵⁹ kalabalık bir topluluğa siyah atlarla saldıran bir adamım.¹⁶⁰
3. Yüzünü oktan çevirdiğinde avı yan tarafından vururum.
4. Kalçası büyük adamın kalçasındaki damarlarına saplarım mızrağı ve (oradan) kan akar durur.
5. Kemiği açığa çıkaran darbe, insanlara kötülük eden adamın kibrini uzaklaştırır senden.
6. Kılıcının keskin tarafıyla ya da dilinle. Akli başında söz, (kişide) daha geniş bir yara gibidir.¹⁶¹
7. Kendisinden istenmeden mükâfatı gelen,¹⁶² hızla karşılık veren Katâde’ye ulaştır mesajımı.
8. Kemiklerinin iliği tükenmiş halde geldiklerinde aşiret için yaptığından dolayı övgüde bulundum sana (mesajımda).
9. Saçları toza bulanmış, toprak kapları taşıyan tüm dul kadınları sana bıraktılar.
10. Kapılar birbirlerine kapanmayı tavsiye ettiğinde¹⁶³ ihsanlar için kapını açtın (onlara).
11. Asıl malını¹⁶⁴ değersiz gördün onlar geldiklerinde; nimet vermeyi benimseyen kimse yapar böyle.
12. İlkbahar¹⁶⁵ yağmuru ve sürekli yağış senin diyarını -bozmadan- sulasın.”

¹⁵⁷ Mustâvî, *Divân Tarafe b. 'Abd*, 81-82.

¹⁵⁸ Lafzen: gönlü gafil.

¹⁵⁹ Dağlayarak iyileştiren.

¹⁶⁰ Beyitte geçen ve ilk (الدهم) kelimesi kalabalık topluluk, ikincisi ise siyah renkli atlar anlamındadır.

¹⁶¹ Sözün, kılıçtan daha yaralayıcı olduğunu belirtmektedir.

¹⁶² ed-Dinâvî, “mükâfatı gelen” diye çevrilen (منه الثواب) ifadesi yerine “ihsanı bol olan” anlamında (جزل العطاء) ifadesini nakleder.

¹⁶³ Tüm kapılar kapandığında anlamındadır.

¹⁶⁴ Atalarından miras kalan mal kastedilmektedir.

¹⁶⁵ İlkbahar anlamına gelen (الربيع) kelimesi yerine “gökyüzünü kaplayan beyaz bulut” anlamında (الغمام) kelimesi de rivayet edilmiştir.

Sonuç

Bu makalede Câhiliye Dönemi'nin en önemli şairleri arasında kabul edilen hayat hikayesi tam olarak bilinmeyen, kısa sayılacak bir hayat yaşamış, şiirleriyle önemli bir konuma sahip olmuş, Tarafe b. Abd Bekrî'nin; ismi, nesebi, lakabı, künyesi, aile bireyleri, şairliği ve medih şiirleri incelenmiştir. Ayrıca nahiv kurallarının tespit edilmesinde şâhit gösterilen şiirlerinden, darbimesel olarak kullanılan şiirlerinden, hikmet içerikli şiirlerinden özellikle de günümüze kadar ulaşan ve divanında yer alan medih şiirlerinden örnekler verilmiştir.

Tarafe'nin Bahreyn'de doğduğu bilinmesine rağmen doğum ve ölüm tarihleri tam olarak tespit edilememiştir. Asıl ismi Amr, lakabı ise ilgin anlamına gelen Tarafe'dir. Tarafe şairlerin sayıca çok olduğu Sa'lebe b. Bekir b. Tağlib b. Vâil kabilesinde doğup büyümüştür. Birçok araştırmacı Tarafe'nin şeceresini Araplar'ın büyük dedesi Adnân'a kadar ulaştırmıştır. Babası, şair el-Abd b. Süfyân'dır. Annesi Verde bint Katâde, erkek kardeşleri Ma'bed ile Hâlid, kız kardeşi ise Hırnık'tır. Tarafe'nin kabilesinden meşhur 23 şair yetişmiştir. Kız kardeşi Hırnık, dayısı Mütelemmis, amcası Murakkış el-Asgar ve babasının amcası Murakkış el-Ekber, Tarafe'nin kabilesinden yetişen meşhur şairlerdendir. Daha çocuk yaşta ailesinden, kavminden etkilenerek şiire olan yatkınlığını ve kabiliyetini amcasıyla çıktığı bir yolculukta ilk şiirini inşâd ederek sergilemiş, yaşlılarının çok üzerinde bir sanatsal yeterliliğinin ve yeteneğinin var olduğunu ortaya koymuştur.

Henüz çocuk yaşta babasını kaybetmiş, yetim büyümüş, amcaları babasından kalan miras payını aylak aylak gezip dolaşacağı, sefih bir hayat yaşayacağı ve sahip olacağı malı israf edeceği düşüncesiyle annesine vermedikleri için onları hicvetmiş, yakınlarıyla olan akrabalık ilişkilerini koparmış ve amcalarını hicvettikten sonra sıkıntılı bir hayat yaşamıştır. Kavmiyle ve akrabalarıyla yaşadığı problemler kendisini doğup büyüdüğü yerden koparmıştır.

Bireysel özgürlüğüne düşkün olan Tarafe, kavminin yaşadığı yerden ayrıldıktan sonra Arabistan yarımadasında dolaşmaya başlamış, farklı kültür ve medeniyetlerle tanışmıştır. Kavminden ve akrabalarından ayrı kalması kişiliğini olumsuz yönde etkilemiş, bir müddet sonra sıla özlemi ağır basarak kavminin yanına geri dönmesine sebep olmuştur. Kavmiyle beraber savaflara katılmış, kardeşiyle beraber deve çobanlığı yapmıştır.

Kimseden yardım istemeden, kimseye boyun eğip yalvarmadan fakir ama şerefli bir hayat sürmüş hiç evlenmemiştir. Yaşamının olmazsa olmazlarından olan şarabını içmiş, meyhanelerin müdavimi olmuş, süvarilik yapmış ve kadınlarla gönül eğlendirerek günü gün etmiştir. Özel hayatına müdahale etmeye kalkışanlara da hiciv silahını doğrultarak onları hicvetmiştir.

Tarafe, duyguları aklına hâkim, güçlü, realist bir hayal gücüne sahip şairdir. Şiirlerinde hem nazik üslubu hem de hicvi aynı anda kullanmıştır.

Tarafe'nin kendine özgü bir üslubu vardır. Onun üslubu Câhiliye Dönemi'ndeki diğer şairlerin üslubundan daha farklı ve daha üstündür. Şiirlerinde kelimelerin en güzelini kullanmış kullandığı kelimeleri beyân, kinayeler, vasıflar ve istiarelerle süsleyerek şiirlerine edebî güzellik katmıştır. Bu

sebepten inşâd ettiği şiirlerinin kaliteli olması sebebiyle muallaka şairleri arasında birinci sırada yer alan İmruülkays'tan sonra ikinci sırada yer aldığı söylenmiş ve en iyi kaside inşâd eden şair olarak kabul edilmiştir. Tarafe'nin inşâd ettiği şiirlerini müsteşrikler ve edebiyatçılar beğenerek takdir etmişlerdir. Şiirleri hâlâ okuyanların ve dinleyenlerin gönlünde değerini ve etkisini korumaktadır

Tarafe'nin divanı ve 103 beyitten oluşan muallakası vardır ve diğer muallakalardan daha uzundur. Şiirlerine Câhiliye Dönemi'nin meşhur geleneği "atıl" ile başlayarak, bedevî geleneğe sadık kalmıştır.

Tarafe'nin şiirlerinin çoğu hiciv, vâsif ve hikmet içeriklidir. Tarafe diğerlerinden daha ziyade hiciv şiirinde zirve yapmıştır. İnşâd ettiği medih şiirlerinin sayısı azdır. Bunun sebebi şairin medih şiirlerinin günümüze kadar ulaşmamış olmasındandır.

İnsanlık tarihi kadar eski olan medih şiirleri Arap şiirinde en fazla kullanılan şiir türlerinden biridir. Medih "yermenin zıt anlamlısı olup, güzellikleri güzel bir sözle nitelemek, övmek, methetmek, bir şeyden veya birinden hoşnut olmak, onda hoşnut olduğu özelliği sözle ifade etmek, değerini yüceltmek" gibi anlamlara gelir. Edebi yönden medih veya methiye, takdir ve şükran duygularını dile getirmek, maddi bir menfaat elde etmek ya da çıkar sağlamak için daha çok kişilerle ilgili olmakla beraber, kabilenin, yöneticilerin güzel sıfat ve erdemlerinin anlatılmasıdır. Bedevî hayatın temel karakterinden biri de kişinin kendisini methetmesiydi. Şairler özelden kendilerine genelde kabilelerine ya da kendilerine iyilik yapanlara methiyeler düzerlerdi. Fakat kabileler için inşâd edilen medih şiirleri daha fazladır. Araplar kendilerine ya da kavimlerine yapılan iyiliklerin karşılığını ancak onları yücelterek, onları methederek öderlerdi. Tarafe de kavmi sıkıntıya düştüğü zaman kendilerine yardım eden Katâde b. Mesleme'yi yine diyar-ı gurbette dara düştüğünde Sâd b. Mâlik'ten gördüğü güler yüzü şiirleriyle metheder.

Tarafe, daha küçük yaşta usta bir şair olan Müseyyeb b. Ales'i erkek deve için dişi deve sıfatını şiirinde kullanması sebebiyle eleştirmiştir. Çocuğun eleştirisi karşısında Müseyyeb, "Bu çocuk bir gün dili yüzünden öldürülür" demiştir. Tarafe, Hîre hükümdarı 'Amr b. Hind'i hicvetmiş ve Müseyyeb b. Ales'in dediği gibi yaptığı hicvin bedelini gençliğinin baharında yirmili yaşlardayken hayatıyla ödemiştir.

Tarafe, gerisinde kendisinden daha uzun yaşamış şairlerin gerilerinde bıraktıkları izlerden daha derin izler bırakarak söylemek istediği sözleri söyleyemeden bu dünyadan göçüp gitmiştir:

وَمَا زَالَ عَنِّي مَا كُنْتُ يَشْفُونِي وَمَا قُلْتُ حَتَّى ارْفَضَتْ الْعَيْنُ بَاكِيًا

"Bendedir hâlâ, arzularımı diri tutan gizlediğim ve göz yaşı dökerek ağlayıncaya kadar söylemediklerim."

Kaynakça

- Abkâryûs, İskender Âgâ. *Ravzatü'l-edeb fi't-tabakâti's-şu'arâ'i'l-Arab*. Beyrut: y. y., 1958.
- Ali, Cevâd. *Târîhu'l-'Arab kable'l-İslâm*. 9 Cilt. Bağdat: Câmîatü Bağdad, 2. Basım, 1413/1993.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslâm Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Atiyye, Mahmûd. Tarafe b. 'Abd: Şâ'iru'l-emel ve hubbü'l-hayât. *el-Vesika* 30/59 (31 Ocak 1911), 132-162.
- Atiyye, Muhammed Hâşim. *el-Edebül -'Arab ve târihuhû fi'l-asrı'l Câhilî*. Beyrut: Mustafa Elbânî, 3. Basım, 1355/1936.
- Aycan, İrfan. "Rebâa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34./498-499. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Ayyıldız, Esat. *Klasik Arap Şiirinde Emevî Dönemine Kadar Hiciv*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2020.
- Bedeva, Abdullah. "Tarafe b. el-'Abd'in Şiirlerinde Hikmet". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Haziran 2017), 219-242.
- Cürcânî, Ali b. Muhammed Şerif. *Kitâbü't-tarîfât*. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 2007.
- Çetin, Nihad M. *Eski Arap Şiiri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1973.
- Çetin, Nihad M. "Tarafa", *İslâm Ansiklopedisi*. 11/766-767. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi, 1979.
- Demirayak, Kenan. *Arap Edebiyat Tarihi*. Erzurum: Fenomen Yayınları, 2017.
- Demirayak, Kenan. v.d.. *Yedi Askı: Arap Edebiyatının Harikaları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, İkinci Basım, 2010.
- el-Abbâsî, Abdurrahîm b. Abdurrahmân b. Ahmed. *Şerhi şevâhidi't-telhîs: Me'âhidü't-tensîs*. thk. Muhyiddîn Abdülhamid. 4 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, ts.
- el-Ânî, Sâmi Mekkî. *Mu'cemü elkâbi's-şu'arâ*. Dubai: Mektebetü'l-Fellâh, 1. Basım, 1402/1982.
- el-Bağdadî, Abdulkadir b. Ömer. *Hizânetü'l-edeb lübbü lübâbü lisânü'l-'Arab*. thk. Abdüsselâm Hârûn. 13. Cilt. Kahire: Mektebü Hancî, 4. Basım, 1418/1997.

- el-Bağdâdî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî er-Rûmî. *Mu'cemü'l-büldân*. 5 Cilt. Lübnan: Dâru Sâdır, 1397/1977.
- el-Bağdâdî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî er-Rûmî. *Sıfatü cezîreti'l-Arab*, thk. Muhammed b. Ali. Sana. Mektebetü'l-İrşâd, 1. Basım, 1410/1990.
- el-Cinî, Ebû'l-Feth Osmân b. el-Mevsilî el-Bağdâdî. *el-Hasâ'is*. thk. Muhammed Ali en-Neccâr. Kahire: el-Kütübü'l-Mısıryye, ts.
- el-Cubûrî, Yahya. *eş-Şiru'l Câhilî hasâisuhû ve funûnuhû*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 5. Basım, 1407/1986.
- el-Cumahî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sellâm b. Ubeydillâh b. Sâlim el-Basrî. *Tabakâtü fuhûli's-şu'arâ*. Cidde: Dâru'l Medenî, ts.
- el-Cündî, Ali. *eş-Şâiru'l-Câhilî eş-şâb Tarafe b. 'Abd*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, ts.
- el-Enbârî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım b. Muhammed. *Şerhu'l-kasâ'idi's-seb'î't-tivâli'l-Câhiliyyât*, thk. Abdüsselam Hârûn. Kahire: Dâru'l-Ma'rife, 5. Basım, 1993.
- el-Endelüsî, Abdillâh b. Abdilazîz b. Muhammed b. Eyyûb b. 'Amr el-Bekrî. *Simtü'l-le'âlî fi şerhi emâli'l-Kâlî*. thk. Abdülaziz el-Meymenî. Kahire: 2 Cilt. Tasvîru Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1354/1935.
- el-Galâyînî, Mustafa. *Ricâlü'l-muallakâti'l-aşr*. Sayda: Mektebetü'l-Asr, 1418/1998).
- el-Hâşimî, Muhammed Ali. *Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh*. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmî, 2. Basım, 1407/1987.
- el-İsfahânî, Ebû'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî. *el-Egânî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru-İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, 1986, 5/381.
- el-Kayrevânî, İbn Reşîk. *Âlâmü'l-kelem*. Kahire: Mektebetü Hancî, 1. Basım, 1344/1926.
- el-Kureşî, Ebû Zeyd. *Cemheretü eş'âri'l-Arab*. Kahire: Nahdatü Mısır, 1981.
- el-Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân*. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1427/2006.
- el-Kurtubî, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî. *Cemheretü ensâbi'l-'Arab*. thk. Abdüsselam Muhammed Hârûn. Kahire: Dâru'l-Ma'rife. 5. Basım, ts.
- el-Merzübânî, Ebû Ubeydillâh Muhammed b. İmrân b. Mûsâ b. Saîd el-Horasânî el-Bağdâdî. *Mu'cemü's-şu'arâ*, thk. Farûk Eslîm. Lübnan: Dâru Sâdır, 1. Basım, 1425/2005.

- el-Mustâvî, Abdurrahman. *Divân Tarafe b. 'Abd.* Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1. Basım, 1424/2003.
- el-Müberred, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. Umeyr el-Ezdî es-Sümâlî. *el-Kâmil fi'l-
edeb (fi'l-luğa ve'l-edeb ve'n-nahv ve't-tarîf)*. thk. Muhammed Ali ed-Dâllî. Beyrut:
Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1993.
- el-Yesûî, Rızkullâh b. Yûsuf b. Abdilmesîh b. Ya'kûb Şeyho. *Şu'arâ'ü'n-Naşrâniyye*. Beyrut: Matbaatü'l-
Âbâi'l-Murselin el-Yesûiyyîn, 1890.
- es-Süyûtî, Celâleddin. *el-Müzhir fi ulûmi'l-luğa*. 2 Cilt. Sayda: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1406/1986.
- eş-Şentemerî, Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Süleymân b. Îsâ el-A'lem en-Nahvî. *Şerhu'ş-şu'arâ'i's-sitte*. 2 Cilt.
Dâru'l-Afki'l-Cedîde, 3. Basım, 1403/1983.
- et-Tebrîzî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Alî b. Muhammed el-Hatîb. *Şerhu'l-kasâ'idi (Mu'allakâti)'l-aşr*.
Beyrut: el-Matbaatü'l-Müniriyye, 2. Basım, 1352.
- Eyuboğlu, İsmet Zeki. *Yedi Askı: Arap Şiirinin İlk Parlak Dönemi*. İstanbul: Adam Yayınları, 1. Basım,
1985.
- ez-Zebidî, Ahmed Hasan. *Tarihü'l edebi'l-'Arabî*. Mısır: Dâru'n-Nahda, ts.
- ez-Zevzenî, Ebû Abdillâh Hüseyin b. Ahmed. *Şerhu'l-muallakâti's-seb'*, thk. Lecinetü't-tahkîk fi'd-dâri'l
Âlemiyye. Beyrut: ed-Dâru'l-Âlemiyye, 1983.
- Fehmi, Bağdatlı Müderriszâde Mehmet. *Târih-i Edebiyyât-ı Arabiyye*. haz. İsmail Araz, 2 Cilt. Ankara:
Fecr Yayınları, 1. Basım, 2021.
- Furat, Ahmet Suphi. *Arap Edebiyatı Tarihi (Başlangıçtan XVI. Asra Kadar)* (İstanbul: İstanbul
Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.1996.
- Güleç, İsmail. "Hz. Peygamber'in Müslüman Olmayan Şairlere Karşı Tutumu". *Divan Edebiyatı
Araştırmaları Dergisi* 20 (2018), 245-268.
- Halîl b. Ahmed, *Kitâbü'l-ayn*, thk. Abdülhamid el-Hindâvî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1.
Basım, 1424/203.
- Hüseyin, Tâhâ. *Câhiliye Şiiri Üzerine*, çev. Şaban Karataş. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Basım,
2003.
- İbn Haldûn, *Mukaddime*, thk. Abdullah Muhammed ed-Dervîş. 2 Cilt. Dimaşk: Dâr Yârib, 1. Basım,
1425/2004.

İbn Havkal, *Sûretü'l-arz*. Beyrut: Dâru Mektebetü'l-Hayat, 1996.

İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemâlüddîn. *Lisânü'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.

İbn. Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî. *eş-Şi'r ve's-su'arâ*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, 1982.

İşler, Emrullah. "Tarafe bin Abd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 40//14. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

Krenkow, F. *Dâ'iratü'l-ma'ârifü'l-İslâmî*. b.y.: 1. Basım, 1418/1998.

Kureşî, Ebû Zeyd. *Cemheretü eş'âri'l-'Arab*, thk. Ali Muhammed el-Becâvî. Kahire: Nahdatü Mısır, 1981.

Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebû Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'r Risâle, 1427/2006.

Sıyâm, Muhammed eş-Şeyh Mahmûd. "Tarafe b. 'Abd hayatüh ve şiruh", Mekke: Melik Abdülaziz Külliyyetü's-Şerîâ Dirâsâtü'l-İslâmiyye, Lisans Tezi, 1400/1980.

Vehbe, Mecc. *Mu'cemü'l-Mustalahâti'l-Arabiyye fi'l-lügati ve'l-âdâb*. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 1984.

Yanık, Nevzat H. "Tarafe'nin Öldürülmesi", *Doğu Esintileri*, 5/2 (Temmuz 2016), 69-86.

Tarafah's Life, Poetry, and the Praise in His Poems

Dr. Sedat TUNA

Extended Summary

In this article, the name, lineage, nickname, identity, family members, poesy and praise poems of Tarafah ibn al-'Abd al-Bakrī, who is considered to be among the most important poets of the Jahiliyyah Period and whose life is not well-known to us, have been examined. In addition, his poems used in determining the syntax rules and used as proverbs, his poems with aphorism and especially those poems that could reach our day and those that are presented in his Diwan have been exemplified.

Although it is known that Tarafah was born in Bahrain, his birth and death dates could not be determined. While his actual name Amr, his nickname is Tarafah, which means tamarix. He grew up in the Banū Bakr ibn Wā'il tribe which has a lot of poets. Many scholars have traced Tarafah's lineage back to the great grandfather of Arabs, Adnân. Tarafah's father is the poet al-'Abd b. Sufyān. His mother is Verde bint Katāde, his brothers are Ma'bed and Hâlid and his sister is Khirniq. 23 famous poets grew up in the same tribe as Tarafah. His sister Khirniq, uncle Mutalammis and Murakkış al-Asgar, and the uncle of his father Murakkış el-Ekber are the famous poets that are from his tribe. He was affected by his family and tribe and showcased his literary capability by writing his first poem during a journey he set off with his uncle Mutalammis and by which, he proved his artistic talents and proficiency.

While he was a kid, his father passed away. His uncles denied him his father's legacy thinking that Tarafah would waste the wealth and live as a lowlife. As a result, Tarafah satirized them stopped communicating with them and started to have some problems in his life. Some of those problems are related to his relatives and as a result, he left his homestead.

After departing from his homestead, he started wandering the Arabian Peninsula while meeting new cultures and civilizations. The absence of his relatives affected him negatively and caused him to return to his homestead. He fought in wars with his tribe and worked as a camel shepherd. He lived a poor but honourable life without submitting to anyone. He has never married anyone. He always drank his wine, spent his time in taverns, rode horses for various reasons and spent time with ladies. If any, he satirized those who tried to intervene in his private life.

Tarafah, is a poet who has a powerful realist imagination while having an emotionally dominant mind. He used both kind and snippy expressions in his poems.

Tarafah has a unique wording of his own. It is superior to that of his contemporary poets and different in a way. He used the best possible words in his poems, and he used various rhetorical techniques to enrich the meaning. Thus, he was considered the second one after Imru' al-Qais who is the first of the Mu'allaqa poets. Tarafah is accepted to be the best eulogy writer. Literature authorities appreciated his poems with great joy. His poems still preserve their importance and effect.

Tarafah has a diwan and a Mo'allakat that is 103 couplets long, which means it is longer than other Mu'allaqas. He started his poems with the ancient tradition of "atlâl".

A majority of Tarafah's poems include satire, wasf and aphorism. His main field of poetry is satire, nonetheless. However, the number of praise poems is relatively low. The primary reason for this is the fact that his praise poems could live up to this day.

Almost as old as the humanity itself, praise poems are one of the most written poem types in the Arabic literature. Praise means "canonizing positive features of someone" while being the opposite of satire. From a literary perspective, praise is telling the virtues and attributes of people, as well as leaders and tribes with the aim of either expressing gratitude or receiving something tangible. One basic characteristic of Bedouin life is praising oneself. Poets have written many praise poems for themselves, their tribes and for those who helped them in their hour of need. The number of praise poems written for tribes is greater. Arabs paid those who helped them by writing praise poems. Tarafah wrote a praise for Katâde b. Mesleme who helped his tribe, and another praise for Sad b. Malik who helped him when he was wandering the Arabian Peninsula. Tarafah satirized a master poet Müseyyeb b. Ales for misusing some adjectives. The master poet, in return, said "this kid is going to die because of his acidity". Later, Tarafah satirized Amr b. Hind, who is the lord of al-Hîrah, and he paid the price of satirizing a lord by his life at his 20's, just like Müseyyeb b. Ales predicted.

Tarafah, passed away from this world without being able to say his last words while still leaving deeper marks than the other poets with longer lives.

I still have those that keep my thoughts alive that

وَمَا زَالَ عَيْبِي مَا كَتَنْتُ بِشَوْقِي

I couldn't say till I cry out with tears

وَمَا قُلْتُ حَتَّى ارْقَصَّتِ الْعَيْنُ بَاكِيًا

Keywords: Arabic Language and Literature, The Jahiliyyah Period, 'Amr b. Hind, The Mu'allaqa Praise.